

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm || Vitae aulicae

Schopper, Hartmann

Francof. Ad Moen., 1584

VD16 R 1015

Liber III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70432)

HARTMANNI
SCHOPPERI NOVOFO-
RENSIS NORICI DE ADMI-
rabili fallacia & astutia Vul-
peculæ Reinikes,
Liber III.

Cum terra sese fertili
Vestiret alma gramine,
Veris tepentis aureo
Amabiliq; tempore,
Dum sine tot carentium
Certo recordor nubium,
Spumantiumq; fluctuum,
Hac inter infortunia,
Subibat indignissima
Imago nostri carceris,
Vbi Poetas optimos
Brigoiâ digno scilicet
Honore tellus excipit,
Sicut Friburgum splendido
In me probavit carcere,
Quo vincula passus aspera,
Fidemq; supra pertuli.
Iam cogitare cœperam:
Offensa quàm perpessio
Sit nostra damnis pluribus,
Ingratiusq; seculum,
Herusq; perfidissimus,
Me ntem premebant debilem.

Descriptio
temporis.

Deplorat
Poeta cala-
mitatem
suâ breui-
terq; cau-
sam quare
in militia
profectus
sit reddit.

O 4 Ergo

Ergo relinquens omnia
 Tot cœpta præclarissima,
 Annusq; scripta pluribus,
 Mauoris ergo perfidi,
 Desertor ac Apollinis,
 Audax inuenta feruida,
 Et in caloris impetu:
 Vexilla clementissimi
 Maxmiliani bellica
 Sequi volebam Casaris.
 Quem mox & inter principes,
 Et nobiles Germania,
 Per mille casus turbidos
 Augusta cultrix gentium
 Mihi videndum præbuit.
 Cum quo & inter nobiles
 Virtute multa præditos
 Istri secundo flumine
 In Austriam traiecimus.

Quomodo in Austria
 successerit,
 narrat.

Sed hic nec apta viribus
 Cali meis clementia,
 Aut aura fulsit lenior.
 Imò iacebam viribus
 Exhaustus æger omnibus,
 Nec in graui molestia,
 Aut funeris periculo,
 Nos vnus è sodalibus

Recenset
 quam peri-
 culoso in
 Austria la-
 borauerit
 morbo.

Nil fouebat dextera,
 Solatione nobili.
 Sed ipse flagrantissimis
 Vrebar & sq; febribus,
 Inops, egens & omnium.

Vix ora & vocis arida
 Iter dederunt amplius.
 Laboriosus in super
 Vix duxit auras spiritus,
 Sed euomebam languido
 E ventre fercula omnia.
 Nec somnus & inquam lumina
 Mulcebat optatissimus:
 Non herba cum radicibus,
 Aut mixta succis, debili
 Opem ferebat amplius.
 Quin nec mihi decumbere
 Mollis licebat in thoro,
 Sed in platea dolio
 Cubare sordidissimo,
 Aut limen ante regium
 Iacens in atro puluere,
 Derisus, & conuicijs
 Iactatus, impijsimos
 Cogebat inter milites
 Pudenda multa perpeti,
 Fameq; penè commori.
 De mille & six sodalibus
 Meis Iofias & nicus
 Restabat Huffnagelius
 Nec ante nobis cognitus,
 Quodam repente qui mei
 Honore raptus nominis
 Vbiq; contemptissimum
 Vili leuabat stercore.
 Ensemq; nobis Martium
 (Qualem mihi deterrimus

In nocte fur subtraxerat)
Donabat atq; pallium.
Paulus *Nec cura Phæbi Schedius,*
Schedius. *Nec scriba Martis Leichtius,*
Conrad. *Musserus aut Georgius:*
Leichtius. *Nec Paulus hac Fabricius,*
D. Georgi- *Paulus medendi qualibet*
us Musle- *In arte prastantissimus,*
rus, Paulus *Sambucus & doctissimus*
Fabricius *Poeta virq; splendidus*
Cæf. Math. *Mihi relicta militi,*
Med. D. Io- *Hac defuerunt vltima*
annes Sam- *Necessitate: quin meum*
bucus Pan- *Fauore quisq; pro suo*
nonius. *Ex parte morbum sustulit.*
Deo in pri- *Nemo tamen presentius*
mis acce- *Me subleuauit perditum*
ptū Poeta *Quam Rector ille cælitum,*
refert, *Deus Deorum scilicet*
quod mor- *Supremus immortalium*
bo grauiſſi *Ter optimus: ter maximus,*
mo ereptus *Is liberauit februum*
fuerit. *A peste me grauiſſima,*
Precesq; clementissima
Audiuit aure supplicis
Et immitot suspiria,
Is mille per molestias,
Et tot procellas fluctuum,
Imbres, nothosq; turbidos
Niues, geluq; pallidum,
Per saxa, per cacumina
Altissimarum montium,

Perfrigus & tumentium
 Fluente rauca fluminum,
 Priscam reduxit ad domum,
 Nec non amicos nobiles.

Nam cum viderem Martijs
 Turbata bellis omnia,
 In Austria nec finibus
 Meis Camænis & spiam
 Domum vacare commodam:
 Sed esse cæli numina
 Aduersa nobis omnia,
 Instaret et si nitibus
 Autumnus & uis largior,
 Mutare terram duximus.
 Quare relictis omnibus
 Rerum viator omnium
 Egenus, & ger ambulo,
 Viamq; repo maximam.
 Et iam racemos vndiq;
 Vindemitor collegerat:
 Mensisq; tempus integri,
 Nouem diebus additis,
 Via tot ignauissimis
 Erroribus consumseram,
 Repente cum Francfordia
 Propinqua circa vesperem
 Paterq; Mænus cernitur.
 Ergo malorum cogitans
 Finemq; tot discriminum,
 Meum saluto Cnipiam:
 Sedemq; noctis expeto:
 Is solis & stum lampade

Sauroq; Cauri frigore
 Me dicit haud cognoscere.
 Quousq; lingua prodidit
 Vultusq; Voce cognitus
 Me comprobauit Verius:
 Proinde consuetudine
 Pioq; ritu patria,
 Me fluctuantem suscipit:
 Cœnamq; prabet optimam,
 Et Vina iucundissima
 Vltrò bibenda porrigit.
 Is ut Vir humanissimus
 Est atq; iucundissimus
 Pater leporis Attici:
 Me cœpta dulci compulit
 Sermone scripta prosequi,
 Opusq; Pacis aurea
 Vocale carmen fingere,
 Is solus ductor extitit,
 Ut Reintkes absoluerem
 Libellulos Vulpecula.
 Quod illicet promissimus
 Et dextera spondimus.
 Vos ergo Musæ Virgines,
 Puellulaq; nobiles,
 Deaq; mellitissima,
 Dulces, potentes, aurea
 Puellula puellulis
 Venustiores omnibus,
 Amore quarum maxime
 Perculsus, atq; gratia,
 Perenne nomen ambio:

Vos quaeso delicatula,
 Pulchellula, Venustula,
 Qua, quando Vultis igneis
 Omnes ocellis gratias
 Spiratis, & cupedines:
 Labrisq; mella pressulis,
 Papillulisq; saccharum
 Afflatis, aut si dulcius
 Quid inuenitur saccharo.
 Vos in recessus intimos,
 Sinusq; delectabiles,
 Montesq; rursus Aonas
 Me fluctuantem ducite,
 Et tincta dulci nectare
 De fonte limpidissimo,
 Vestro precor (tenerrimus
 Adhuc puellus intimo
 Qui vos amari pectore),
 Donate Vati pocula,
 O gemmea Virguncula,
 Prostratus ad Vestros pedes:
 Extendo vobis brachia
 Iam vos alumnium perfidum,
 Martisq; mercenarium,
 Apud Choros Apollinis
 Vestri priorem numinis
 In gratiam reponite.
 Mihi nec obsit exuli,
 Quod sim secutus praelia.
 Eurentem Martis turbine,
 Imbuta nunquam sanguine
 Est innocenti dextera.

*Nec me rogos in fontibus
 Inuit casis supponere,
 Aut tecta flammis urere.
 Quin inter enses & tubas,
 Poema vobis caperam
 Et lene carmen fingere.
 Nec longa vixi tempora
 Mauortis inter milites,
 Statimq; gressum reituli
 Ad vestra rursus ocia,
 Onus relinquens turbidum.*

*Vos ergo nunc ignoscite
 Scelus fatenti, virgines:
 Errasse sit semel satis,
 Nam Martis is periculo
 Nunc discet esse cautior.*

*O fontis humor lucide,
 Qui t. impotentium virginum
 Vireta sancta perfluis,
 Et ora sanctis irrigas
 In orbetoto varibus,
 O ceterorum fontium
 Ocelle, funde largius,
 Effunde lymphas vberes,
 Ut militari sordidum
 Vbiq; corpus puluere,
 Manusq; fuscas abluam.
 Illota membra candida
 Abominantur virgines,
 Sed antra per virentia
 Castum Poetam culmina
 Ad montis alta dirigunt.*

Limis ocellis altera
 Arrisit ecce virginum,
 Et ferrea pro casside
 Ruita Sirentis germinat,
 Laurosq; monstrat innubas.
 Quaecunq; sis pulcherrima,
 Ex optimis sororibus
 Nouem Dearum virginum,
 O omnibus beator,
 Rosaq; delicatior,
 Olim Corinna, Lesbica,
 Lygda, Neara, Cynthia
 Praestantior, celebrior
 Meo futur. acarmine,
 Faueto saltem, quò breui
 Coeptum laborem finiam,
 Longiq; damna temporis
 Vt crebritate sarciam,
 Rerumq; magnitudine.

CAPVT I.
 ARGVMENTVM.

Magnifici Sulpes Et venit ad atria Regis,
 Vritur occulto protinus ipsa metu.
 Scilicet Et mens est, ita pectore concipit intra
 Quilibet ex factis spemq; metumq; suis.

DVm cum suo Greunke
 Regis subibat atrium
 Iniuriosus Reinike,
 Extemplo multos liuidos
 Hostes adesse constitit.
 Omnesq; plenos scommate

Reinike in
 trans Regis
 curiam in-
 numeros
 vbique ad-
 uersarios
 cōspicit, &
 clam terre-
 tur.

Tumult.

*Tumuliuoso colligit,
Secumq; Voluens pectore
Recogitabat clanculum,
Iam mortis in discrimine
Sum constitutus Ultimo.*

Reinike iu-
xta Maro-
nis versum,
Spem simu-
lat vultu,
premit al-
tum corde
dolorem.

*Nam perpetravi plurima,
Quae cautus intermittere,
Et debuissim linquere.
Tamen premebat asperum
Alto dolorem pectore,
Confusus hoc solamine,
Sibi quod ipse plurimos
Viros amicos nobiles
In arte spectet regia.
Spes inter & graues metus
Herere sentit anxiam
Vulpeculam Greuincius,
Solatur atq; talibus.*

Quid ingemiscis Reinike!

Sepo-

Sepone curas ferus das,
 Fortuna fortes adiuvat,
 Viros trementes respuit.
 Pergrata nobis maxime
 Est vestra consolatio,
 Respondet acer Reinike:
 Nec immemor tam nobilis
 Posthac ero solatij.
 Sic inquit, Et civiliter
 Pedes is ante regios
 Flexo genu prostermitur,
 Humaniterq; lenibus
 Salutatur ipsum vocibus.
 Hinc fatur, immortalium
 Rector Deorum maximus
 Regi Leoni splendido
 Mentem precor fortissimam
 Aspiret Et iustissimam,
 Ut ista nunc consultis
 Acutusq; iudicet,
 Quisnam sit innocentior:
 Et altero conspectior,
 Infida mundus pectora
 Habetq; fallacissima,
 Quae singularis optimam
 Virtutis umbram praeferunt,
 At intus ignavissimi
 Et nequiores sunt lupis
 Rapaciores omnibus,
 Si crimen omne quilibet
 Vitae suae mortalium
 In fronte scriptum conferat.

Tibul. Au-
 daces fors-
 que Venus
 que iuuant.

Reinike
 quasi ex
 mera sim-
 plicitate
 ante regis
 pedes pro-
 cumbit.
 Reinikes
 a l Regē o-
 ratio, qua
 ipsum ad re-
 ctē beneq;
 iudicandum
 inducere
 conatur.
 Mūdus fal-
 lacissimus.

Non

Ab ipsius
regis perso-
na captat
beneuo-
lentiam.

Non res egeret testibus,
Tunc Rex meam cognosceret
(Cui sit nefas diffidere)
Benignus innocentiam,
Sed nec quid expauescimus,
Nam tanta Regis gratia
Laudatur & clementia,
Quod nemo vel mortalius
Sit iuris observantior:
Is lance iusta ponderans
Responsiones omnium,
Suum cuiq; conferet.

COMMENTARIA.

I. Prouerbiali dicitur sententia: Conscientia
Alios cor- mille testes. Quapropter tu qui aliorum mo-
recturus te res ambiciosos corrigere studeas, tibi ipsi in pri-
primum i- mis ut correctionem adhibeas, facere necesse
pse redar- est. Nam & illic quod reprehendas, reperies.
gue & cor- Cum ergo te omnino culpa vacare non vide-
rige. ris, indignatione aut furore apud alios parum
 proficies. Quamobrem excusationem tuam ita
 trutina examinabis, ne ad probandum eum
 defecerit, maiora incidas incommoda.

II. Quod poenitentia facti salubris in vita ne-
Poenitētia cessaria sit, & quemlibet profecto errorum
salubris in inoptiarumq; suarum poenitere debet. Sed illa
Vita & ne- peccati recordatio ne duret in unum aut alte-
cessaria o- rum diem, quemadmodum furis, qui libera-
mrib, est. tus a suspendio in ipsa hora rursus furtum
 facit. Errare quidem semel atq; iterum huma-
 num, sed in errore perseverare, & semper post
 factum

factum velle penitere, id Diabolicum est, & rarissime felicem habebit euentum.

Vt sapè iam dictum est, ne cuius in tribulatione aut calamitate magna constitutus, animum tuum penitus denudes atq; aperias.

III.

Quod plerunque cæca volubilisq; fortuna amplissima quæq; munera non timidis aut ignavis, sed audacibus atque elatis conferat animis.

IIII.

Fortuna iudicibus plerunque

Quod consilio & solatio plus fido amico interdum quam pecunia gratificari atq; inseruire possimus. Quamobrè etiam quicumq; in rebus turbulèris vnquam solatione aliqua opus habuit, is quale sit in consolando officium, agnoscit, & pro eo gratias agit quàm maximas. Consolandum autem esse præpopere

V.

Consilia interdum peccunys longè præstant.

amicos, ostendunt Tyberij Imperatoris verba. Is enim cum Drusum filium amisisset, Iulij legati paulò serius consolantibus, quasi oblitterata iam doloris memoria, irridès respondit: se vicem dolere eorū, quod egregium

Tiberij Imperatoris verba.

ciuem Hectorem amisissent. Sic Solon, cum dolentem adolecètem vellet consolari, in ar-

Solon.

cem eum produxit, hortatusque est, vt per omnes subiectorum ædificiorum partes oculos circumferret. Quod vt factum animaduertit: cogita nūc tecum, inquit, quàm multus luctus sub his tectis & olim fuerint, & nunc sint & posthac sint futuri.

VI.

Magistratus honoris

Quod Regibus, Principibus, aliisque Monarchis debita sit exhibenda reuerentia. Deus enim ipse eos Deos appellat. Si igitur

Deus est.

ab

ab ipso auctore nimirum Deo, honoribus afficiuntur, cur ab hominibus minus colantur aut obseruentur? Adhæc parum aut nihil impetrabit, qui coram iudice, clamando & litigando causam suam defendere aut obtinere voluerit. Non enim modò leges & mores, ac instituta maiorum ab omnibus seruanda esse, verum etiam magistratus, vrbium principes, honorandos, eisq̄ obtemperandum pariter, quos tanquam Heroas præstantioris animi dedit nobis Deus optimus maximus, egregiè traditum est, vt sub eorum imperio

Ciuitas sine prudentia magistratus consistere non potest. piè, sanctèq̄ & tranquille viueremus. Imò quod sine magistratuum prudentia ac diligentia ciuitas esse non possit. Quodq̄ eliguntur etiam, vt omnium officiorum religione obstringantur, igitur ab omnibus honorandi erunt. *Buturius enim vltimo affectus est supplicio,* quia de via non decesserat (vt moris erat. Trib. Plebis in foro deambulanti. Paruitq̄ licetori Fabius cum filium consulem obuium habuisset, ex equo iussus descendere, ipsumq̄ magnopere collaudauit, quod Imperium populi Romani nõ indecorè retinuerit, nec patri etiam pepercerit. Et plus quod nostri hac de re cæcum postulare prohibent. Quia magistratum intueri non potest, ipsumq̄ reuereri vt decet, his verbis. Cæcum vtrisque luminibus orbatum Prætor repellit, quod insignia Magistratus videre & reuereri non possit. Et certè qui magistratum venerari nescit aut non curat, is se faciliè in quodlibet facinus pro-

Buturius quare supplicio affectus fuerit. Fabius.

Cæcus ad Prætorum non admittitur.

Qua sola quamvis ceteris
 Culpis vacares omnibus,
 Furoris ansam præbeant.
 Vbiq; vulgus mobile
 Narrat tuas fallacias,
 Dolis refertus omnibus,
 Celas latronem pectore
 Furorq; peruersissimum.

Sed nolo longioribus
 Certare tecum iurgiis,
 Nam rem prob. ibis exitu
 Mortis tua grauissimo.

Hæc audiens Vulpecula
 Terretur, atq; fluctuat,
 Domumq; sæpè cogitat,
 Quam nempe consultoribus
 Ipsa videretur proximis,
 Fatalis at necessitas
 Concedit haud discedere,
 Sic fatatur ergo siebili
 In mentis ægritudine.

Rex quando Clementissime
 Necem meremur vltimam,
 Indicta fiet æquitas,
 Ne propter vnum debitis
 Quid detrahatur iuribus:
 Submissus autem deprecor
 Oratione supplici,
 Concedat vnum tradito
 Vt hostibus respondeam.
 Cum vestra me Clementia
 In consulendo prouidism,

Reinike ta-
 cite cōme-
 morat sua
 in regem
 beneficia.

Deſ-

*Deliberando strenuum
 Et aulicis negotijs
 Non defuisse senserit,
 De mille & obis vnicus,
 Bonis adhaesic cum meis,
 Cum ceteri discederent,
 Vestrasq; partes linquerent,
 Qui nunc volunt innoxium
 Priuare vestra gratia,
 Meaq; sic absentia
 Iniuriosè deferunt.*

Liberum
 enim erat
 Vulpi siue
 comparere
 siue aliò
 aufugere.

*Quapropter oro fluctuum
 Ne fortè magnitudine
 Audaciaq; supprimar.
 Id nam latebit neminem,
 Ni mentis imperterrita,
 Foremq; culpa conscius,
 Non regium pratorium
 Gradu subirem libero:
 Sed terga vellem & vertere,
 Fugamq; mox capesserem:
 Nam tot cauernas abditas,
 Spelæa tot cognouimus,
 Quibus manere clanculum
 Possimq; delitescere,
 Ni grande culpis omnibus
 Vacare det solatium,
 Quod mox patebit clarius,
 Id præter vnum, Pontifex
 Supremus excommunicans,
 Quod me ligauit vinculo,
 Quo spero, quamuis hostibus*

Rumpantur ipsis illis,
 Elabar absq; temporis
 Cunctatione, vel mora.
 Nam nuper Et Greuincius
 Me Regis inuictissimi
 Rumoribus morderat,
 Mhiq; maturissime
 Venire demandauerat,
 Romana versus atria
 Profectionem ceperim,
 Vt expeditus casibus
 Erumperem grauisime.
 Sed obuianti Simio
 In rure commodissime
 Id omne declarauimus
 Qui per fidem sanctissime
 Promisit almam dextra
 Se velle nostri gloriam
 Bonam tueri nominis,
 Nec non in Vrbe Romuli
 Id exequi negotium,
 Quod spectat ad partes meas.
 Nec est quod angat amplius,
 Mentemve nostram torqueat.
 Nam constat, haud formidine
 Quod hostium perterrear,
 Audire sed mendacia
 Simpraparatius omnium.
 Nunc ergo perfidissimos
 Nequam velim procedere,
 Qui me remotum luicidis
 Roseretat conuictis.

Reinike
 rursus excō
 municatio
 ne Ponifi-
 cis suā ob-
 umbrat ne-
 quitiam.

Reinikes
 magnani-
 mitas.

P

Præ-

Veritas *Prasente melicentius*
 semper vin *Nunc conquerantur omnia.*
 cit. *Tamen patebit Veritas*
Peribit & mendacium.

Reinike ad *Nam iudicandum cognitio*
 uerfariis *Vtring; causis censeo.*
 collata ex- *Hisunt latrones perdit*
 probrat be *Et coruus & cuniculus,*
 neficia. *In quos parum feliciter*

Benignitatis intima
Tot collocant munera,
Nam proximè cuniculus
Meritè circa &esperem
Horas legentem debitas
Salutat, & charissimum
Solet parentem filius,
Fameq; dicit aspera
Exhaustus, & ieiunio
Ite vorari maximum,
Et oro vile pabulum.
Ipsum miserti protinus
In patris ades ducimus,
Et dulce cum recentibus
Laccaseis apponimus.

Reinike e- *Nam tunc agebam Simonis*
 nim mirū *Apostoli ieiunium,*
 in modum *Vt carne nulla &scerer.*
 ieiunia ob *Sed cum famem represserat,*
 seruabat. *Cibusq; se repleuerat,*
Natu minor de filijs
Accedit & superflua
Vult fercla mensa tollere:

Insaniente dextera
 Quem percutit Cuniculus.
 Luctuq; nares vulnerat
 Largum vomentes sanguinem.
 Minoris id Fraterculus
 Maiorq; natu viderat,
 Accurrit, & Cuniculo
 Necem parare nititur,
 Colloq; nectit vincula.
 Id fortè cum perspexerat,
 Compesco lites ilicet,
 Minasq; natis ingero,
 Hac ipsi, Rex, est Veritas.
 Quod porro coruus incipit
 Fideliozem conqueri
 Se perdidisse coniugem,
 Qua sana toto corpore
 Mortem voravit ultimam.
 Impastanang; pallidam
 Volens famem restringere,
 Pisces comedit integros,
 Nec inde spinas eruit.
 Si postea quid accidit,
 Id ipse nouit optimè.
 Quid ergo me proclamitas
 Fuisse causam funeris,
 Cum fors an ipse perfidus
 Hanc coruus interfecerit.
 Quem detur accuratius
 Examinare si mihi
 Semet reum cognosceret.
 Hac nanque, cum volucribus

Cuniculi
 violētiam
 recēset.

Respondet
 corui que-
 relis Rei-
 nike:

Corui e-
 nim à natu
 rapaces
 & edaces
 dicuntur.

*Alis eat per aerem,
 At ipse tardus ambulem,
 Repamq; sicut quadrupes:
 An quiverim deprehendere?*
 Reinike vult queri- *Si quis tamen probabili*
 monias ad *Probare testenitur,*
 uersariorū *Vt usus antiquissimus*
 sibi testib. *Id seruat inter nobiles,*
 coram pro *Tunc ius mihi non amplius*
 bari. *Natum negabo sed ferum.*
Quod acre testimonium
 Reinike *Si nesciam conuellere,*
 vult pro di *Diem mihi certaminis*
 gnitate no *Is ponat, atq; nobilem,*
 minis fui *Pariq; natum stemmate*
 decertare. *Transmittat, Et conflictibus*
Rem comprobemus mutuis.
Ex parte cuius Martia
Fortuna tunc penderit,
Is innocens putabitur.
Id moris inter principes
Virosq; non inglorios
In atrijs regalibus
Est, Et manebit perpetim.
Sic absq; labe nominis,
Honore stirpis integro
Entar hinc discedere.
 Omnes mi *Quicumq; Verba Reinikes*
 rantur arti *Audacis intellexerant:*
 ficiofam *Mirum stupebant in modum.*
 orationem *Quod rege coram maximo*
 Reinikes. *Se mille tot varissimis*

*An sit dolis defendere
 Et tam potenter obloqui.
 Tum cornus & cuniculus
 Atrapaens formidine
 Fugam parabat ocyus,
 Neutriq; voce clanculum
 Id esse dicunt integrum,
 Ut Gulpe cum nequissima
 Se praparent certamini.
 Nec candidis negotium
 Firmare possunt testibus.
 Quare doloso Reinike
 Diras precantur impias:
 Domoq; Regis exeunt.*

COMMENTARIA.

Ne unquam illi quē semel fallacem cogno-
 veris, fidem denuò adhibeas. Nā semper cre-
 dere non facile debemus, quoniam is qui citò
 credit, lenis est corde.

I.
*Qui citò
 credit, le-
 nis est cor-
 de.*
 II.

Magistratus æquē tantam sibi in pauperi-
 bus ac pupillis defendendis atq; in diuitibus
 & potentibus curam incumbere sciat: si mo-
 dō officio suo correspondere, gratiamq; po-
 puli retinere velit.

Ne in absentia quicquā de altero malè lo-
 quaris, ipso enim se defendente, iudicis, quòd
 infidiosè & immeritò à te accusatus sit, sus-
 picionem adaugebis. Et pessima certè in ho-
 mine cōsuetudo est, & reprehensione dignis-
 sima, aliorum dicta & opera reprehendere, &
 maximè absentium, quibus præcipuè parcere

III.
*De absenti-
 bus semper
 bene loquē-
 dum est.*

oportuit. Omnis nanque humanitatis oblit
videntur hi, qui absentes præter meritum, ex
mera linguæ petulantia, lædunt roduntque.
Hos Horatius insectatur, vt digni sunt, his
versibus:

*Absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante solutos
Qui captus nisi in bonum, fama que de
catis,
Eingere qui non visa potest, commissata
cero
Qui nequit, hinc niger est, hunc tu Romane
caueto.*

Nec Augustini hac de re versus videntur
negligendi:

*Quisquis amat dictis absentium rodere vitam,
Hanc non solum veritatem nouerit esse sibi.*

Ingenuus autem adolescens semper ob ocu-
los habeat illud, quod veteres parietibus in-
scripserunt: *De absentibus nil nisi bonum.* Sic
se consuefaciant, sic ingenia attemperent, sic
moderentur, ne quid de quoquam mali di-
cant, aut calumniètur absentium vitam, mo-
res, dicta aut facta, nisi fortè sint talia, de qui-
bus publica fit & vox, & fama, notoriaque o-
mnia, & infames isti, quorum fit mentio. In
aliis modestè & circumspectè loquamur, ne
quenquam absentium lædamus, sed de omni-
bus benè, aut certè, si res omnino secus fert,
conditionaliter & nõ sine cautela sermonem
instituiamus. Experientur adolescentes hoc
præceptum esse utilissimum in vita, & hac di-
ligen-

*Modestè &
circūspectè
loquendum.*

ligentia prudentiaq; omnibus modis opus esse in omnibus congressibus, & cū primis in peregrinationibus, vbi multis ignotis hominibus varia itinera nos coniungunt, cum quibus vnà cibum capere, dormire, proficisci, congregari cogimur.

Quod nemo, qui pœnam excommunicationis incurrit, aut iuris, aut Christianæ Ecclesiæ libertate vti possit.

IIII.

Quod is, qui absentem quempiam iudici defert, rarò ea quæ veritati sunt consentanea proferat. Si vera enim essent, connixus veritatis studio ea in faciem coràm aduersarij sui effunderet. Quare imprimis iudices hac in re cauti & prouidi esse debent, ne inuidis aut vafriis illis delatoribus auscultent, sed excusatione audita & re vtrinque examinata iudicent.

V.

Delatoribus clandestinis iudices

Quod homine ingrato nihil pestilentius dici aut nominari possit. Pulcherrimum fuisse Chilonis Lacedæmonij verbum aiunt quidam dicentis, cū esset vetulus, se ingratitude sibi in tota vita conscium non esse. Quo vitio tamen laborant multi adedò excruciendo: vt eo nihil sit execrabilius, nec quicquam fit, quod eo pugnet magis cum natura & societate humani generis. Nec ab re in ipsius detestationem scriptum est, non recedet malum de domo ingrati, qui reddit malum pro bono, non recedet malum de domo eius, imo quòd morte plecti debeat ingratus, exilio verò si quid per metum facere prætermisisset,

auscultare non debent.

VI.

Chilon Lacedæmonius nusquam in vita sua ingratitude manus misisse fertur.

vt putauit Hippocratides à Carię satrapa acceptis literis quid de ingrato agendum foret.

Ingratitudo est Ventus Vrens.

Et rectè à Bernhardo dictum est, quod ingratus fit ventus vrens siccās fontem misericordie, rorem pietatis & fructum gratie,

à superbię radice proueniens & pullulans, quia plerique putant sibi deberi ab omnibus

omnia. Et breuiter ingratus est qui non reddit, neque beneficij accepti memor est, quique dissimulat, omnium verò ingratiſſimus qui obliuiscitur. Philippi Macedonis miles

naufragus ab agricola seruatur, benigneque accipitur, cuius ille prædium à rege impetrat. Iniuriam verò ægrè fert iste, & rem Philippo narrat, exauctoratur itaque miles, prædium agricolę confirmatur, & exauctoritati fronti, Philippi iussu, verba hæc inscribuntur: *Hospes ingratus.*

Ingrate Symbolum.

Ingrate Symbolum. *culis, qui incubante curruca natus & nutritus, eam crudeliter iaceratam deuorat, vt aquila pullus è nido ciectus. Kabin auem alumnam suam similiter necat.*

Ingratus clericus priuatur Ecclesia. Maledictaque cuncta dicemus, si ingratum dixerimus. Qua de re maximè laudatur Cicero, qui quanquam effecisset omni obsequio vt Cæsari esset charissimus, Pompeium tamen sequi maluit, ne foret ingratus, veritus saluti illius deesse, cum ipse aliquando (ab exilio enim eum reuocandum curauerat) non defuisset suę: contra ingratiſſimæ exempla quamplurima reperiuntur. AEsculapius salutem mortalibus præstitit,

stitit, & nihilominus fulmen (ictus enim pe-
riit) pro gratia reportavit Thimoleō qui fra-
tri patriæ salutem prætulera, patricida ap-
pellatus. Et Socrates denique iniuste accusa-
tus ab Atheniensibus tanquam impius. The-
mistocles ac Miltiades post infinitas & in-
numerabiles victorias, Græciæ proditiōnis
suspiciōne haud caruerunt, & cum exilio
Theseus etiam mulctatus fuerit, & à Roma-
nis ciuibus Camillus, & ab vrbe pulsus Apol-
lodus architectus Adriani iussu, postea oc-
cisus, aliiq̄ue alia huiusmodi vulnera ab in-
gratis hominibus acceperint, certè omnia vn-
dique ingratiitudinis nota aspersa atque et-
iam coinquinata penitus esse facile cuius
patebit.

Ne quis facile alteri collata tanquam im-
memori beneficia exprobret, ea enim in re se-
ipsum perturbat & confundit.

VII.

Quod honesto viro nihil magis conueniat
quàm Hospitalitas. Est enim valdè decorum
patere domos hominum illustrium illustri-
bus hospitibus. Nam licet ea qua decet libe-
ralitate omnes tractare non possis, tamen pro
ea quam temporis occasio patitur humani-
tate saltem bonum excipias amicum. Nescis
enim vbi & quando illius opera auxilioq̄ue
& tu indigeas. Prætereà interdum benefici-
um, aut officium, licet vilissimum, in neces-
sitate administratum, acceptius gratiusq̄ue
maximo in nulla angustia allato habetur. Ad
hæc hospitalitas maximam habet laudem,

VIII.

*Hospitali-
tas honestū
virū decet
maximè.*

P 5   contra

contrà verò Anixia inhospitalis reprehensionem rationabilem. Non ab re Abraham ciuitatibus à Domino subuersis incendio ob solitudinem aliò se transtulit, vt hospitalitatem exerceret. Quin & Iouè hospitem coluit antiquitas, & si quis peregrinum post solis occasum non suscepisset, reus erat pœnæ. Vnde nò absurdè Lyocanem, quia susceptos hospites necabat, aliquando in lupum à Ioue suscepto pariter, postquam epulas ei apposuisset humanas, conuersum fuisse Poëtæ fabulantur. In lyncem verò feram coloris varij à Cerere mutatum Lyncum Scythiæ regem, quod Triptoleum ab ea missum frumenta hominibus monstraturum interficere cogitasset, vt in se gloria tanta migraret. Busiris etiam Neptuni filius hospites Diis immolabat, & ipse quoque ab Hercule hospite occisus est. A Theseo verò Sciron latro, ne suos in mari, vt facere consueuerat, præcipites daret.

Busiris.

Sciron.

IX.

Amicus candidus frustum sicci panis aut casei pro tenuitate hospitis appositum æqui boniq; consulere debet, non secus ac si lautissima principis in mensa delicatissima quæq; comederet.

X.

Notantur hîc sacerdotum ieiunia, qui interdum illis diebus quibus carnibus abstinent, se variis omnium piscium generibus ita reficiunt gulæq; inseruiūt, vt lautius quàm aliis diebus, quibus carne vescuntur, vixisse videantur.

Ne

Ne quis pueris iniuriam, vim, aut manus inferat, demētissimi enim sunt qui aut id faciunt, aut occasionem facti præbent.

XI.

Quàm periculosum sit fratribus inuicem litigantibus se immiscere, dum alter enim alteri aduersatur, antequam res ad conflictum perueniat, in minimo rursus momento coniunctissimi sunt.

XII.

Omnibus piis parentibus à teneris statim ad pacem concordiamq; assuefaciendi educandiq; erunt liberi. Et si in aliquo cōtentio- nis, discordiæ, superbiæ aut contumaciæ lapsu deprehendantur, extemplo corrigi humaniter castigariq; debent.

XIII.

Quicumque se pueris, mulieribus, aut stultis confociat, is stoliditatis suæ vel temeritatis poenas æquo vt feret animo, necesse est. Interdum enim detrimentum irrisionis accessio auget.

XIIII.

Note ita cibo suffarcias, vt inter porcos videtur educatus. in primis venustus est versus:

XV.

Non viuas vt edas. sed edas vt viuere possis. Quomodo turpe enim & detestabile est, ita ventrem re- comedēdū plere, vt vix cibo sumpto tormina, aliasq; to- & biber- leret passiones. Ne quid maiorem videtur ir- dum sit.

risionē mereri, quàm si agritudinis tuæ cau- Natura est sam superfluum cibum potumq; cōferas in- paucis com- fusum. Vidi ego olim in cœnobio quodam tenta, (qualia hodie pauca) religiosos fratres singu- tentis, los cantharis suis hunc inscripsisse versum:

Sume merum modicè, modico natura foue-

lit.

XVI. Periculi plenas esse quæstiones illas, quæ
Tormenta per tormenta adhibentur, ipsa coarguit expe-
nulli mor- rientia. Multos enim scimus vi tormento-
taliū teme- rum eò redactos, vt faterentur talia, ad quæ
rè aut gra- nunquam facienda perpetrandaq; animum
ui & mani induxerant. Tu considera qua Iudicis con-
fecta sine scientia aut salute id factum sit. Quapropter
causa adhi- sine aliqua certa & euidenti coniectura solli-
bèda sunt. citis illis inuestigationibus non vtatur, aut si
 eò perueniatur, modum saltem non excedat.
 Iudex enim sine aliqua suspitione firmissi-
 ma, si cuiquam in quarendo temerè tormen-
 ta adhibeat, eadē pœna qua captiuus erat af-
 ficiendus, afficietur. Præterea si quis tormen-
 tis, ex iudicis violentia adhibitis necaretur,
 certè Iudex capitis reus esset.

XVII. Accusator locupletissimis certissimisque
 armatus sit testibus, nisi enim testimoniis de-
 lationem tuam cõfirmare poteris, accusatus
 siue nocens siue innocens absoluitur.

XVIII. Non quoduis iocosum aut ridiculum va-
Testimo- lebit testimonium ad interficiendum homi-
nia à iudi- nem præcipuè liberalem & ingenuum. Idcir-
ce benè pon- co iterum atq; iterum ponderandum & tru-
d-randa tinandum est, quibusnam innitatur ille rebus
sunt. aut consiliis, qui auferre atque eripere alieni
 vitam conatur.

Quis Verè Non autem is solus nobilis est, qui ex no-
nobilis cen- bili & antiqua oriundus profapia maiorum
scendus sit. suorum innititur imaginibus: Sed potius is
 qui factis præclaris & gestis illustribus, vita-
 que honestissime acta suam testatur & pro-
 bat

hat nobilitatem. Ille enim de alio, hic de suo
sibi splendorem amplitudinemq; gentis ven-
dicat. Elegantes hæc de re extant Palingenij
versus:

*Nimirum stulti hæc sententia, si fit ab auro
Nobilitas, certè de terra nascitur aurum,
De fraude. Et furto, de sænore nobilitas, o
Iudicium vulgi insanum, o sine pectore
turba.*

*Nobilitate hominem nõ ulla pecunia, nulla
Divitie possunt: precio nam dignior omni
est*

*Nobilitas, hæc non emitur, nec venditur
auro.*

*At genus ille summ iactat, laudesq; suorum
Inculcat, cum sit turpissimus: atq; recensea
Gestæ patris, monumenta atavi, patruique
trophæa. x. victoriam, loniam.*

*Et quanquam innumeris, demens, igna-
vus, abundet*

*Criminibus, virtutis inops, tamen esse pu-
tatur*

Nobilis: est alto quoniã de sanguine natus.

Cur alienis tibi tribuis, laudemq; tuorum,

*Esse tuam censes? Et reliqua ibi multa, que
breuitatis studio omittimus.*

Nobilitas omni honore, vt respectus & dis-
crimen inter personas conferuetur, nec im-
portuna fiat commixtio, dignissima est. Ve-
rùm vt nobiles hæc suam dignitatem confer-
uent, benè humaniterque erga omnes affecti
esse debent: nec tamè cuiuis bubulco aut ru-

XX.

*Nobilitas
omni hono-
re dignissi-
ma est.*

stico temerè se agglutinabunt, ne in contem-
ptum veniãt. Necessè est enim vt subditi do-
minos superioresque suos reformident & ti-
meant, ne perturbata aut confusa aliqua ex-
oriat ur permistio.

XXI. Ne quis ingenio, potentia, viribusq; suis
tantum confidat, vt infirmitatē inimicorum
suorum contemnere aspernariq; omnino, de-
que omnibus fortunis suis gloriae aut iustitię
causa dimicare velit. Is enim tentat Deum, &
impunitum id non auferet.

XXII. Ne quid maius viribus tuis aut ingenio
excellentiùs aggrediaris, si quid enim ea ex re
detrimenti tibi acciderit, non solum id tacitè
tolerari cogēris, verum omnibus despectui lu-
dibrioq; habebis. Quisq; igitur conscientia
suam prius examinet, geniumque suum per-
spectum exploratumq; habeat.

XXIII. Accusator quod & supra monuimus in pri-
mis sit prouidus & circumspectus. Res enim
veris incorruptisq; indiget testimoniis.

CAPVT III.
ARGVMENTVM.

*Coruus vt egressus fuit, atq; cuniculus aula,
Multa Bruno metuit, pluraq; dāna lupus.
Cōscia mēs sceleris minimis impellitur Euris:
Pace vel in media vir times arma malus.*

Bruno & I-
sengrinus
discessum
corui & cu-
niculi gra-
uiter mole-
stęq; ferūt.

MEtū recentis pallidus
Tremebat Isengrinus,
Sed nec minus doloribus
Bruno molestis carpitur,
Quod coruus aulam regis

Liquis

Liquisset, & cuniculus.

Tum Rex ait seuerior,

De Reinike iniurijs

Qui iam laborat conquere,

Is, iuris & vult regula,

Suas querelas proferat.

Quam miror hoc silentium

Obmutuere, qui prius

Queri volebant singuli.

An innocens Reinikes

Terremini presentia?

Profecto Rex clarissime

Sic est, refert Vulpecula.

Plerumq; multi fortius,

Absentibusq; durius

Queruntur aduersarijs,

In hostium presentia

Qua forsam intermitterent

Ut coruus ignauissimus

Iam fecit & cuniculus:

Qui me fauore regio

Priuare nec non pessimo

Leho studebant tollere.

Qui mille nugacissimas

Absente me calumnias

Sparsero, nunc se subtrahunt.

Cum nempe praesens impia

Refello tot mendacia:

Quibus tamen, si me rogent,

Ob regis amplitudinem

Culpam velim remittere.

Tum Rex ferox interrogas,

Rex dat ad-
uersariis li-
centi con-
querendi in-
iurias quas
aduersus
Reiniken
coceperint

Timiditate
aduersarij
Reinike su-
am probat
innocentiam.

Exprobrat
Vulpi Rex
beneuolen-
tiam suam.

*Fraudator astutissime,
Et Vanenequam Reinike:
Dic causa quæ commouerit,
Quod nuntium lepuseulum
In regijs negotijs
Tam turpiter necaueris.
Errata quæ commiseras
In me, tibi donaueram
Hac lege, quò maturius
Sanctas adires insulas
Claras Iacobi nomine,
Exinde Romæ Prasulem
Inuiseres ter maximum,
Quibus peractis in tuam
Tutus redires patriam,
Quæ cuncta nos indulsimus
Vulpi tibi nequissime,
In posterum quò cautior
Vitam scelestam corrigas,
Primum mihi sed omnium
Quod contigit resciscere
Correctione de tua,
Id mors erat grauissima
Miserrimi Lepuseuli,
Quem morsibus durissimis
Crueliter necaueras
Caputq; tabo squalidum
Mihi ministrum Regium
Per Bellinum transmiseras.
Pedem tuum cum sacculo,
Quibus Viator vitur,
Huc ipse nobis attulit.*

Signa pœ-
nitentis
Reinike.

Qua propter acre Bellinus
 Vita tulit periculum,
 Tibi q; mox scarie
 Continget idem perfide.
 Tunc Reinike suspirium
 E corde ducit intimo,
 Et ter quaterq; largius
 Incepit ingemiscere.
 Quid, inquit, an lepusculus
 Occisus est cum Bellino?
 Heu luctus, heu tristis dolor,
 Cur vel diem unum vidimus
 Amabilesq; luminis
 Vitalis auras hausimus?
 Heu quanta Regum munera,
 Opesq; delectabiles
 Inops miserq; perdidit
 Quot mille Gazas Persicas,
 Gemmasq; nobilissimas
 Cum Bellino transmissimus?
 Quis crederet mortalium,
 Quod ampla propter munera
 Opesq; nostras Bellinus
 Necasset hunc lepusculum,
 Fidum laboris asseclam,
 Viq; seruum lubrica?
 Qua verba vix finiverat
 Prestigiator Reinike.
 Rex mente perturbator
 Exurgit, & cito subit
 Conclauē gressu regium:
 Furore summo percitus

Reinike ex
 falso corde
 suspirat.

Vide quāta
 Reinikes
 astutia sit
 in excogi-
 tādīs dolīs

Rex rursū
 irascitur, &
 doletq; Rei-
 nikē adeo
 perplexe se
 cum loqui.

Quod

Quod aure nunquam dextera
 Perplexa Verba Reimikes
 Aperta posset noscere.
 Senuis eum lictoribus
 Donare iam decreuerat.
 Sed in cubili Regio
 De publicis negotijs
 Regina cum lectissima
 Clam conferebat Rigena
 Qua cum Leonem concitum
 Furoris iracundia
 Supervenire conspicit,
 Non litis huius aut noua
 Ignara controuersia
 Vulpi cupit succurrere
 Aitq; clementissime
 Quid, oro, Rex traſceris?
 De stirpe cretus nobili
 Est Simiarum Reimike,
 Minatq; temnens omnium
 Et liber in pratorio
 Nullius aspectum pauet,
 De patre nobilissimo
 Trahit genus clarissimum.
 Is extitit Virtutibus
 In omnibus spectabilis,
 Brunone tum prestantior
 Tum maior Isengrino,
 Qui iuris expertes nihil
 Interpretantur dextere.

Rex respon Tum Rex ait, ne Rigena
 dit Rigene. Mentem trahit miratio.

Quod

Quòd scilicet seuerius
 Irascar huic Vulpecula,
 Lepusculum qua funere
 Extinxit indignissimo,
 Et causa mortis Bellino,
 Multisq; pestis extitit.

Respondet ipsi Rigena,
 Prasente nonne Reinike
 Prius locutos plurima
 Statim tacere vidimus?
 Quis ergo Vera dixerit
 Qua conqueruntur, amittat
 Ob singulare pectoris
 Acumen & solertiam,
 Odere cuncti Reiniken.
 Nam Rex adhuc clarissime,
 Facti recordor illius,
 Cum nuper inter Rusticum
 Ortasq; lites aspidem
 Is vnicus componere
 Vastis valeret fraudibus,
 Vt ipse Rex astutiam
 Extolleret & vulpecula
 Et pradicares gloriam.

Rigena cau-
 sam regi,
 quare Rei-
 nike tot i-
 nimicos ha-
 beat, expli-
 cat.

Rigena pru-
 dentiã Rei-
 nikes ex-
 plo probat

COMMENTARIA.

Primò docetur hinc accusationem clande-
 stinam ipsi ferè auctori, periculosissimam esse,
 vt sapè iam dictum fuit. I.

Quòd quilibet Christianus, iuxta legem *Dimitte ne*
 diuinã proximo suo errores delictaq; omnia *bis debita*
 teneatur ignoscere & dimittere. Quoniam *nostra sic-*
 enim *ut, &c.* II.

enim pater cœlestis ei qui aliis ignoscere dedignatur veniam concedet? Præterea is qui proximo nō parcat, quotidie orationem Dominicam cum recitat, seipsum condemnat & reum ostendit.

III. *Tabellarij* fruuntur licentia. Quantumuis enim Princeps nullum maleficium impunitum præmittere debeat: in primis tamen tabellionum caueat securitati. Quibus si nulla in profectioibus concedatur libertas, sed eos quisque pro suo arbitrio inuadat, nullę ad quenquam saluę peruenturę essent literę. Quæ ex re sine dubio maxime Rebus publicis erumperent clades.

IIII. *Non est sapiens* Quod non sit sapientis viri dicere, non putaram. Prudens enim vir non tantum præsentia pōderare, verum & futura respicere in illudque animum intendere debet, quod humana voluntate nihil inconstantius, fideque perfecta nihil inueniatur rarius: Denique in omnibus humanis plus de mobilitate, quam stabilitate sibi persuadeat.

V. Periculosissimum esse alicui fidem temere adhibere: Quæ nec inter fratres sorores, aut proximos consanguineos hoc pestilentissimo seculo tutam inuenies. Quoniam secundum Poëtam verissimè,

Ouid. li. 2. *Vulgus amicitias vtilitate probat.*
de Ponto.

VI.

Quod meritò principes fidelium suorum consiliariorum liberos protegant, ament ac defendant. Magna sanè est gloria, si honorificam

ficam de parentibus tuis audias fieri mentionem, apudq; omnes propterea gratior acceptiorq; fias. Quid autem peius aut detestabilius quàm si tuis virtutibusque maiorum confusus in quæuis corruas flagitia? Quamobrem is qui ad verã nominis accenditur gloriam, se humanum, affabilemque erga omnes ita gerat & exhibeat ut posteris non secus suos filios, atque ipse propter parentum amplitudinem acceptus fuit, charos commendatosque relinquat.

Vix maiorem in aulis principum esse perniciem quàm cum omnes omnis eruditionis expertes, iurisque ignari sunt consiliarij. Varia enim subitaque quotidie incidunt negotia, que certè non nisi à prudentibus & ingeniosis commode apteque discerni explicarique possunt hominibus. Tum magni interest, ne Secretariorum negligentia in causis dijudicandis laus principis imminuatur, salusque interdum omnino deseratur.

VII.

Quantum principum ceant illi rati consiliarij.

Quod maiorem ars non habeat inimicum quàm ignorantem. Quemadmodum sapiens neminem nisi stultum odit. Quod autem plures stultos, hoc plures etiã habeat inimicos. Simile enim simili gaudet.

VIII.

Ars non habet inimicum nisi ignorantem.

Ne amici laudem eloquentia tua ita cumules, ut inimicum factum non rursus culpâre aut vituperare possis. Cæterum laudari potest homo, dum se laudabilem gerit: Qui idem ubi se culpabilem exhibuerit, culpandus erit maximè.

CA.

CAPVT IIII.

ARGVMENTVM.

*Historiam, Regi quò concilietur, anilem
Rigena de Vulpis calliditate refert.
Simplicitas nostro germana refriguit auro,
Omnia sunt nugis, omnia plena doliis.*

Rex negat
se meminisse
se amplius
gestorum
Reinikes.

HAEC Verba postquam Rigena
Rex auribus perceperat,
Quaecunque, dicit, praedicas
Praeclara gesta Reinikes
Diu vetustas obruit,
Meisq; raptis sensibus
Oblivioni tradidit.

Respondet Vxor Simij,
Ni forsitan molestius
Sit, auribus regalibus,
A proxima Vulpecula
Narrabo res origine.

Narratio
de angue
& rustico.

Secundus annus ducitur,
Ni fallor, hic in compis
Quòd implicatus retibus
Iacebat anguis maximus,
Extinctus Et ieiunio
Fuisse improbiſſimo.
Viator ecce praeterit,
Quem voce serpens inuocat,
Ut impeditum compede
Dissoluat atq; liberet.

Anguis
frangit fi-
dem.

Benignus inquit rusticus,
Fidem tuam certis mihi
Astrinxeris si legibus:

Nullam

Nullam quòd atro toxico
 Inferre vis iniuriam,
 Plagas resoluam nexiles.
 Promittit anguis, dat fidem.
 Sed quando iam durissimis
 Solutis iret vinculis:
 leuitate corporis
 Urgetur is grauisima,
 Viroq; bella comparat:
 Magnisq; cum stridoribus
 Fulgoribusq; profilit,
 Vt innocentem rusticum
 Neci queat demittere.

Torno furentem luminis
 Viator ager respicit,
 Atq;, latro per fide,
 Num sponsionis immemor,
 Votiq; factus es datis?
 Respondet anguis rustico,
 Fame premor grauisima
 Qua multa suadet impia.

Iam mentis impos rusticus
 Procumbit, angui supplicat,
 Ah parce, vitam per dito
 Concede, donec quispiam
 Huc appropinquans venerit,
 Qui iura nobis explicet,
 Meamq; causam iudicet.

Lethalis, inquit, si per a
 Volo tibi volubilis
 Per tempus hora parcere.
 Sed dum potenter ambulat,

Duo corui *Duos agelli fertilis*
 primi iu- *In fossione rusticus*
 dices. *Sedere coruos conspicit.*
 Iudiciū cor *Quibus suam sententiam*
 uorum ini- *Et narrat infortunium,*
 quum. *Vterq; portuinculam*
Sperans rapina, viperam
Extollit amplis laudibus,
Bonumq; damnat Rusticum,
Qui territus sententia,
Hac ipse dicit Viperæ
In parte nil concesserim,
Coruos rapaces odimus:
Vterq; prado pessimus
Nil iuris in me continet.
Quin ergo dicit Viperæ,
Nunc latius procedimus?
Tunc obuiam decurrere
 Vrsus & lu- *Vrsus lupusq; cernitur,*
 pus secun- *Quorum miser sententiam*
 di iudices. *Expectat acrem Rusticus.*
Vrsus lupusq; que, qui nouam
Litem volebant tollere,
In ore firmant protinus.
(Cum preferenda legibus
Per sepe sit necessitas)
Vt absq; causa rusticum
 Anguis rur *Impastus anguis deuoret,*
 sus conde- *Famemq; duram comprimat.*
 mnatū ru- *Tunc acris infit rusticus.*
 sticum occi- *Nam sanus anguis denuò*
 dere cona- *Quod iura bis per arbitros*
 tur.

Pronunciata iam forent,
 Hunc deuorare nititur.
 Qui rursus humanissimo
 Se purgat ore viperæ,
 Atque quamuis arbitri
 Die bis vno pessimi
 Innoxium damnauerint,
 Id omne stoccipendimus,
 Ipsos enim sicarios
 Fuisse constat iudices.
 Hanc ergo controuersiam
 Dabo ministris aulicis:
 Hi quod sinistrum duxerint
 Rectum se iudicauerint,
 Ratum maneto perpetuum.
 En parcimus diutius
 Respondet vrsus, cogitans
 Ad regios deuenerit
 Res ista si notarios,
 Pronuntiat a per lupum
 Consentient sententia.
 Ad Regis vtratorum
 Peruenerant, miserrimus
 Tremat pauetq; Rusticus,
 Opemq; vestram flagitat
 Iniuriasq; noxij
 Serpentis omnes explicat.
 Tunc vestra Rex o dignitas
 His condolebat plurimum,
 Et iura prouidentius
 Examinabat omnia.
 Lex namq; causa viperæ

Rusticus se
 purgat an-
 qui.

Vrsi respon-
 sum.

Rusticus iu-
 dicium ad
 regios de-
 fert confi-
 liarios.

Iudiciū re-
 giorū con-
 siliariorū.

Q

Mori

Mori vetabat rusticum.

At ceteri, ieiunio

Quod nil foret molestius,

Pronuntiabant legibus,

Quod iure possit optimo

Hunc deuorare Vipera,

Sic fluctuare Regij

Cæpere Secretarij,

Quoumq; venit Reinike,

Qui rite causa cognita

Lites diremit omnium.

Nam consulebat, Vipera

Vt denuò prioribus

Inuolueretur retibus.

At si colonus aspidis

Cassès secundo rumperet

Aut sponte r. sum solueret:

Deberet omni perpeti

Quodcunq; serpens Rustico

Inferret infortunium.

At liberare Viperam

Si nolit ipsam Vinculis

Ad munus illud Rusticum

Nemo queat compellere.

Sic vindicabat Reinike

Serpentis astum callidi,

Laudabilisq; Rustici

Euectus est preconio.

Is mille tot scientijs,

Sublimioris ingeni

Abundat atq; dotibus.

Idem Leonis ferijs

Reinike li-
tes inter an-
guem & ru-
sticum di-
remit.

Reinikes
in iudicijs
acumen o-
stendit.

Reinikes
scientia &
Virtus lau-
datur.

Regina Verbis approbat.
Non, inquit Isengrinus
Brunoq; sunt spectabiles
Et inter aula Regia
Viros habendi nobues?

Regis Vxor
& ipsa Rein-
niken com-
mendat.

Fortes, potentes, strenui,
Cedunt nec & illi maxima
Velocitate corporis,
Audaciaq; virium,
Sed nil valent prudentia.
Sic in Gigantis sepius
Robustiori corpore,
Inest parum solertia,
Salisq; nil absconditi,
Id omnibus concesserim.
Quod noctis atra tempore,
Ob robur ingens corporis,
Multis timentur aulicis,
Nec sumtuosis & spiam

Brunonis
& Isengri-
nij Virtutes
recenset.

Q 2

Liben-

Reinikes
industria
multis mo-
dis est per-
specta.

*Libenter absunt ferculis,
Iam Reinikes industria
In arduis negotijs
Perspecta multa est modis,
Brunonis est ignauia,
Lupiq; negligentia,
Cunctis parant fastidium.*

*Saltem Valentis corporis
Cordisq; magnitudine
Nituntur, atq; viribus,
Cum res ad actum peruenit,
Et dimicandum cominus
Est forsam, ignauissimus
Vterq; turpi cernitur
Fuga salutem querere.*

Virorum &
luporum
proprietas

*Vrsi, lupiq; principum
Quieta turbant acria,
Et dissipantes omnia,
Tributa regum decoquunt,
Predantur & prouincias,
Nec estimant seu ciuium,
Domusve Regis ardeat,
Ruasve, prunis dummodo
Se publicis calfecerint:
Simunt perire cetera,
Carnes & ossa deuorant,
Ollas inanes omnium
Rerum relinquunt pauperi.*

Reinike vr-
lis & lupis
longe ex-
cellentior.

*At iuris obseruantior
Boniq; vniu Reinike.
Qui cum semel negotijs
In regijs deliquerit,*

Id

Id euenire pluribus
Potest, quod illi contigit.

Is in repertis principum
Regumq; factis omnium
Excogitandis praualet.

Rogamus ergo supplices
Rex in fauorem pristinum
Tuum reponas Reiniken.

Rex cautus inquit, Rigena
Nos inuicem de Reinikes
Virtute consultabimus:
Quamuis enim negotijs
In sustinendis dicitur
Exercitatus omnibus:

Dolo tamen circumuenit
Et fallit omnes fraudibus:

Moresq; Vulpis occultit,
Et fœdus omne negligit:

Suisq; scit præstigijs
Se Vinculis ex omnibus

Tam subdolè subducere,
Vt ipse fallacissimas

Demurer eius machinas:

Catum, lupum, cuniculum,
Coruum, Brunonem, Bellinum,

Is vnus omnes decipit.

Sic dicit atq; curiam

Alti subibat atrij,

Multos Vbi Vulpacula

Bilinguis hostes conspicit.

Rex reginæ
ad petitionē respon-
det:

Rex mali-
tiam Reini-
kes innatā
declarat.

Reinike o-
mnes deci-
pit.

Licet ex officio Christianę charitatis alter alteri benefacere, & de quouis bene promereri teneatur: Tamen certum in cōferendis beneficiis personarum habere respectum nulla lex prohibuit. Is enim cui semel liberā tuam gratificādi voluntatem significaueris, ab eoq; *factus pro* *missum nō* *soluendum* deceptus & fraudatus fueris, is nec in posterum benemerenti refert gratiam.

II. Ne verborum tuorum pactionem quibus iusiurandum complexus es, facile dissolvas aut negligas, nisi extrema coactus necessitate, aut ætatis tuę imperitia, aut propter honorem Dei, dignitatēve nominis violare compellaris. Affirmationem enim religiosam qui diligentius ponderauerit, non facile eam, quam Deo teste promisit, fidē dissoluet. Quapropter benè faciunt iudices, qui non temerè ad iusiurandum compellunt alios. Si tamen veritatis explorandę gratia aliter fieri non potest, prælectis explicatisque prius Sacramentis, arctiori ad stringendam fidem vtuntur vinculo.

III. Quàm periculosum & graue sit coram liuido & inuidioso (qualis hic per coruum significatur) Iudice habere causam.

IIII. Prator nunquam solus causas capitales *Leuitatē in* iudicare aut damnare contendat: Verū plures *dices in da* res & prudentes in iudicium adhibeat Senatores. Non enim inanis aut leuis res est, *mnando in* alicui *dicandoq;* vitam adimere, quam, etiam si per mille annos

pceni-

pœnitentia ducaris, restituere nunquã potes. *Vitare de-*

Quod nemo avarus aut scenerator, qui in- *bent.*

iuriosa alienorum laborat appetitione bono- *V.*

rum, ad Rempubl. gubernandam munúsve *Nemo aua-*

pretorium deligendus sit. Inuenirentur enim *rus ad ma-*

plurimi, qui inflammati ad diuitias donisq; *gistratus*

corrupti aperta mendacia astruere, & mani- *officiũ de-*

festæ veritati se opponere haud verituri sint. *ligendus est.*

Non minus difficile quàm tædiosum esse, *VI.*

coram insulso, stulto, & illiterato Iudice cau-

sam orare. Cæcus enim de coloribus quid iu-

dicet? Hoc itaq; officij onus bonis, doctis &

prudentibus viris sine respectu interdum ge-

neris aut familiæ deferendum est.

Quod necessitas nullis astricta legibus fer-

rum, filices & adamanta frangat. Quamuis *VII.*

autem per hanc quæuis excusari non possint *Necessitas*

flagitia, tamen in decidendis & dijudicandis *non habet*

causis nunquam negligenda est. *legem.*

Quam iucundum & salutare sit, cum sub- *VIII.*

diti omnium laborum suorum & sollicitudi-

nem profugium & præsidium in Magistratu

collocare & reponere possint, Quod facilius

non fiet, quàm si à principe vel rege integris,

piis & incorruptis Respublica gubernanda

committatur hominibus.

Iudex semper in iudicando respectum di-

gnitatis suæ celebritatemq; nominis intueri *IX.*

debet. Non enim leuis ignominia est tãquam *Iudex sem-*

iudicij corruptorem legumq; violatorem di- *per dignita-*

gito omnium demonstrari. *te personæ*

Ingratos sua haud dubiè pœna manet, nec *sua intueri*

debet.

X.
Ingratitu-
dinis pra
mium.

vlla ipsis vnquam fides apud eos, quibus sub-
dolè semel imposuerint, habebitur, & redeun-
tibus occinetur,

Statoris, & pausa, &c.

XI.
Sapientia
audacia &
fortitudi-
ni preferē-
da est.

Multò plus sapientiam & animi industri-
am in homine, quàm fortitudinem corporis
atque audaciam extollendam & laudandam
esse. Ex his enim furiosa quaedam stultitia &
inconsiderata persæpe oritur temeritas: Illis
amplissimæ salus & vtilitas conseruatur pro-
uincie. Quod nemini qui in operosis quotidie
Reipublicæ versatur negotiis incognitum es-
se planè confido.

XII.
Auaritia
& Usura
omnia de-
struunt.

Quod lupi vniùque voraces, id est, Auaritia
& Usura non solùm immensas destruunt re-
giones, verùm etiam res omnes communem
vtilitatem continentes labefactent & com-
minuant. Indies enim videmus, quam diffici-
les emptiones, & subdoli contractus ex clan-
destinis Danistarum in forum inuehantur
infidiis. Nam etsi Deus optimus maximus v-
bertim fructus terræ largiatur, & abundan-
ter omnibus profundat: ipsi Timiopolæ (vt
Græci vocant) nullis exatiantur bonis, verùm
omnia coëmunt & præmercantur, vt rerum
pretia accendant & annonam flagellent, la-
boresq; inopis populi longè durissimos exu-
gant. Tales autem vt accuratè impediuntur
emptiones, magistratus officium proprium
est. Nec ipsemet se talibus occupare debebat
negotiationibus. Si autem quis inopia com-
pulsus, frugum fructuumq; perceptiones di-
uen-

uendere cupiat, estimatione adhibita incommodum pauperum, illud ita facere poterit, ne emendi aut vendendi quaestu & lucro ductus fecisse videatur. Verum quis sua, inquit, si ne remuneratione abiiciat? ita quilibet bene-
Quilibet iā beneficiū
 ficiū serere contendit, vt & fructum inde *serit, vt & fructū inde*
 metere possit vberimum. Dum itaq; paupe-
metat suū.
 res ob penuriam se inuicem iuuare nequeūt, diuites autem erga inopes liberalitatem aliquam exercere negant, quī Reipubl. corpus saluum & incolume esse poterit?

Quod viro bono & candido, qui semper probitatis commendatione boni viri speciem tueri solitus est, si casu aliquo delinquat, ignoscendum sit, nec ignominiosè propterea de eo loqui conueniat. Qui enim sine vitio viuit, primus in eum lapidem iaciat suum. At qui ex malo proposito pertinacius in peccato obdurat atque perseuerat, is humanus non est, sed diabolicus. In omnibus igitur erit modus pulcherrima virtus, & medium tenebūt semper beati.

XIIII.

Principes fidelium, prudentum, & literatorum hominum opera aut conuersatione omnino carere non possunt. Quamobrem etiam ab iis humaniter liberaliterq; tractari debent, ita tamen ne cuiusquam petulan-

XIIII.

tiæ aut iniuriosæ voluntati indulgeant.

Q f CA

CAPVT V.
ARGVMENTVM.

Innocuum Gulpes Lampū mactasse probatur,
 Ipsatamen miracalliditate negat.
 Quam nostris hodie fallacia regnat in aulis?
 Quam male mens illic nescia fraudis agit

Rex de occi-
 so Lampo
 examinat
 Reiniken.
 Reinike
 crocodyli
 lacrymas
 effundit.

TVm denuo Vulpeculam
 Deslebile lepuseula
 Rex sciscitator funere.
 Eucosus inquit Reinike,
 (Simulq; lumen humidum
 Virunq; tergit dextera)
 Mallem pe: auras aetheris,
 Quod noster euanesceret,
 Volaret atq; spiritus.
 Tu quaso tantum regias
 Benignus aures applica:
 M. testanam conuita
 Si veritate simplici

Vulgi

Vulgi furentis Vicero,
 Mitis lubensq; perferam.
 Permixta nam constantia
 In rebus arctis lenitas,
 Aduersa vincit omnia.
 At si nocentem repperis,
 Conuincor & lepuscule
 Ut latro crudelissimus,
 Demitte morti noxium.
 Non horacerta temporis
 Sustollit aegritudinem
 Mentis mea grauisissima.
 Nec vlla me suspirijs
 Dies lenabit anxijs.
 Quod proditoris impiam
 Per Bellini fallaciam,
 Opes meas amiserim,
 Quibus pares nec India
 Nec tota vidit Africa.
 Quas propter is lepuscule
 Necem scelestus intulit.
 O qui vel omnes sedulo
 Interrogando maxime
 Rimetur orbis angulos
 Ut has opes offenderet.
 Mox inquit vxor similia,
 Adhuc tuas capacior
 Si terra gemmas continet,
 Confide, percontabimur
 Regalis aulae clericos,
 Vulgiq; multitudinem.
 Dic ergo gemmae proprijs

Patientia
 omnia vincit.

Reinike in
 Bellinū cul
 pam transfert.

Reinike ad
mirabilis
in mentien
do astutia.

Cuiusq; de virtutibus.

Repertor admirabilis

Dicebat astus Reinike:

Fuere nobilissima,

Id propter extimescimus:

Nam quisquis has inuenerit,

In scrinio reconditas

Seruabit occultissimo.

Heu sortis infelicitas,

Si nanq; id affines mei,

Aut vxor intellexerit:

In pristinam cum coniuge

Nunquam redibo gratias:

Vetante qua negotium

Hoc bellino commisimus.

Quamuis enim propter meam

Absoluam innocentiam,

Nunquam tamen sedabitur

Hac agritudo pectoris,

Quousq; mæstus oppida

Vrbesq; perditissimis

Erroribus compleuero,

Vt vel remotas omnium

Perconter oras gentium,

Etsi graui periculo,

Et debeam cum sanguine

Vitam meam profundere.

COMMENTARIA.

Diligenter iudicem omnia percunctari
debet, quo seuerius flagitia commissa punian-
tur, Quamobrem nec quauis vana aut ludi-

cra

era excusatione contentus esse debet,

Quod in aduersis rebus nihil melius, nihil
præstantius, nihil deniq; nobilius patientia
existere possit. Et iuxta Poëtam:

Leue fit, quod bene fertur onus.

Patientia autem constantiæ soror quãuis
læsa in furorem sæpè conuertatur, tamen ex-
empla hîc bonorum fortiumq; virorũ vnũ
atq; alterum, quia iucunda lectu sunt, in me-
dium adducam, quæ si adolèscentes imitanda
proponent, non modò non incident in illum
hominum ingenio inimicum furorem: sed &
meliores fortioresq; ac non sine immortalis
admiratione illustriores euadent. Dion Ale-
xandrinus Philosophus, multis cõuitiis pro-
brisq; à quopiam læcessitus, non respondit.
Cæterũ ubi intra ædium suarum vestibulum
venisset (nam eò vsque conuitiator inse-
ctatus fuerat) nihil se turbatũ ostendens, hoc
tantum infinuauit, ne gry quidem. Cõuicia-
tor animi impotètia superatus, *laqueo vitam
finiuit.* Socrates à quodã calce percussus, ad-
mirantibus illius patientiam dixit. Quid si
me asinus calce impetisset, num illi diem di-
xissem. Idem colapho percussus, nihil aliud
fertur dixisse, quam molestum esse, quod ne-
scirent homines, quando cũ galea prodire de-
berent. Diogenes pinguẽ saliuam à Lentulo,
in facie cùm accepisset, nihil motus ait: affir-
mabo ò Lentule, amodo falli oēs, qui negarẽt
te os habere. Aethiopes, illos qui vltra finũ A-
rabicũ sunt, si qs ense pcusserit, nõ diffugiũt,

II.

*Nihil sapiẽ-
tia præstan-
tius.*

Ouid.

*Patientia
exempla.*

*Dion Ale-
xandrinus.*

Socrates.

Diogenes.

Aethiopes.

& verbera & iniurias perferentes: neq; quisquam vel alterius vulnere vel damno mouetur. Sed sæpè filios aut vxores, sine vlllo dolore interfectos aspiciunt. Deniq; omnia mala quieto animo perferunt, ad percussores tantum prospectantes, ad singulosq; mouentes caput. Pittacus sapiens cum conuiuio hospites accepisset, mulier superueniens mensam ob iracundiam euertit, turbatos hospites & ipse solat⁹ est, & patiētissimo animo pertulit.

Quicumq; res preciosas, aurum, gemmas, aut pecunias per ignotas transferre cupit regiones, nulli eas communicet aut ostendat. Id enim periculosum imprimis est, multosq; persæpe nihil tale suspicantes, ad maleficium compulit.

Vir se in ædibus suis dominum virumque esse meminerit, nec potestate aut arbitrio mulieris suæ (vt multis hodie accidit) conculcasi patiatur. Quod tamen non idcirco dictū velim, vt quis vxorem quam fidelem quasi domus custodem, rerumque omnium procuratricem agnouit, abiectissimæ ancillæ aut pedisseque loco habeat, sed velut acerbitatis omnisq; hilaritatis sociam amplectatur. Nec quicquam temerè, quod res domesticas attinet, sine consilio vxoris adhibico & discusso commutet. Fidelis enim vxor ad suum commodum spectantia fideliter etiam cōsiderat.

Ne quis leuiter aut improuidè ob fragilia & caduca huius mundi hona se in periculum vitæ coniciat, Ob splendorem autem & glo-

gloriam nominis tui quiduis potius perferas.
 In exiguo enim temporis spacio persape ere-
 pta recuperatur pecunia. At vitā semel amif-
 sam, aut dignitatem tuam ademptam nun-
 quam reparare aut redimere poteris. Nec is
 qui vitam lucri causa profundit, detestabili
 caret ignominia & dedecore.

CAPVT VI.
 ARGVMENTVM.

*Plurima de gemmis recitat mendacia Vulpes,
 Occulat vt verum simplice pelle lupum,
 Sic homines stolidi falluntur imagine veri,
 Dum sibi quisq; supit, Et sibi quisq; placet.*

Rex oro nobilissime,
 Aut dolosus Reinike,
 Aurem fauentem prabeas,
 Meas tibi clarissimas,
 Per infidelem Bellinum
 Malo remissas omine
 Quousq; gemmas explicem.
 Rex ergo, fandi copiam,
 Ait, tibi concedimus.
 Tamen cauetofutiles
 Pro more nelicentius
 Ineptias effuderis,
 Aut fortè longioribus
 Utare nunc ambagibus.
 Tunc multa versins pectore
 Orditur istis subdolam
 Orationem Reinike,
 Eheu mihi miserrimo,

Reinike
 pergīt de
 gēmis suis
 nugari.

Quē

Qui sortis amplas maxima
Possessiones perdidit.

Primo recordor, annulum
Amisimus mirabilem:
Hac dextera quem Bellino
Fideliter commiseram,
Qui totus illustrissimo
Lucebat auro splendidus.
Huic artifex incluserat
Miralapillum dextera,
In ambituq; circuli,
Decircinarat prouidè
Recentiores literas,
Triplexq; nomen additum.
Quod arte certè sculpserat
Magister admirabili.

In Regis alta curia
(Licet nec vllum despuam)
Hæc scriba nullus perlegat,
Nec Doctor vllus explicet,
Apella quàm doctissimus
Noster Magister Abrion,
In Vrbe qui Tremonia
Ædes superbas incolit.
Huic annulum pulcherrimum
Non occupato serijs
Nogotijs ostendæram.
Is asserebat annulo
Hoc esse nil præclarium,
Et inueniri rarius,
Inscripta nanq; desuper
Ex patris hortis optime.

Magistri A-
brionis lu-
dæi laus.

Dei beatioribus
 Seth attulisse nomina,
 Qua si quis omni tempore
 Occulta secum gesserit:

Alli nihil tonitrua
 Aut Daemonis praestigia
 Vel iactus ingens ignei
 Potest nocere fulminis.

Nec Brunacum densissimas
 Nives reportat horrida,
 Periret acri frigore,
 Nec in virente perditus
 Aetate contabesceret,
 Sed ut vir annis integer
 Polleret omni robore,
 Dulcemq; securissima
 Metam senectae tangeret.
 Sed praeter haec in annulo
 Auro lapis circumdatus
 Erat niger carfunkulus,
 Qui noctis obscurissima
 Graues tenebras auferens,
 Dabat gerenti lumina.
 Hunc si quis aeger dextera,
 Aut veste saltem tangeret,
 Lues abibat ilicet.

At in sinistra nobilem
 Hunc qui gerebat annulum,
 Securus orbis quaslibet
 Abibat in prouincias.
 Vim fluminum minacium,
 Ignemq; spernens fulguris

Annuli vir-
 tutes inesti-
 mabiles.

Nec

Nec proditoris machinas
 Vllius expauesceret,
 Claudiue possit carcere
 Quicumq; saltē gemmulam
 Ieiunus hanc aspexer. ut:
 Is mille quamuis agmina
 Vincebat vnus hostium.
 Adhac venena qualibet
 Virtute magna sustulit.
 Coramq; summis Regibus
 Manuferentem dextera
 Is gratiosum reddidit.
 Quem propter excellentia
 Virtutis alma munera
 Regi tibi transmiseram.
 Nam cogitabam pauperem
 Quod dedeceret nobilem,
 Et conueniret optimo
 Regiq; nobilissimo,
 A quo sulus certissima
 Et subditorum dignitas
 Dependet omnis vnico.

COMMENTARIA.

I. Ne, quando Principibus loqui studes, nisi
 Quando cum magna res efflagitat, multis verbis per-
 principib. plexis, aut circuitationibus vtaris. Alia enim il-
 loquendum lis incumbunt negotia, quā vt tuis auctul-
 sit. tent ineptiis.

II. Cum iacturam aliquam fortunarum tua-
 In aduersis rum facis, virum te ostēdito, nec statim mu-
 fortiter. liebri consternaris animo, aut honorem cum
 reti

reti amiffisse cogites. Illa enim quæ tātum pe- *gēdum est*
 cuniæ causa conflata est gloria, variabilis & *rebus,*
 fucosa leuiffimo quouis vento impellitur &
 commutatur.

Ne vnquam absentesca ūnieris, aut cūm *III.*
 de maiori honorificentius aut gloriosius præ-
 dicas, minorem intereā ne contempnas aut
 culpes.

Vt Deo indies pro incredibilibus herba- *IIII.*
 rum, lapidum, radicumque potestatibus in- *Deus om-*
 gentes agamus gratias. Tantam autem in iis, *nia iuxta*
 atque in Deo ipso, spem locare, ita vt non ad *arbitrium*
 laudem eius, sed potius abufum dirigas, de- *ſuum mu-*
 mentiffimum est. Ipse enim pro arbitrio ſuo *tare poteſt.*
 & voluntate ineffabili omnia, quandocunq;
 vult, mutare & variare poteſt, & vt noſtri te-
 ſtantur Iambi,

*Adhuc Magiſter omnium
 Rerumq; ſuſtor permanet,
 Et permanebit omnia
 In ſempiterna ſecula.*

Quod certum & honorabile discrimen in- *V.*
 ter personas eſſe conueniat, quocirca ſe quiſq;
 in tali habitu ornatuq; corporis talem exhi-
 beat, vt inter præſtantioreſ poſitus, pro ſuæ
 dignitate perſonæ dignoſci & cenſeri queat.

Quod, ſecundū Deū, vniuerſa ſalus & reip. *VI.*
 perditio in magiſtratus auxilio & voluntate
 conſiſtat. Is enim ſi fideliter prouinciā ſuam
 defendit & gubernat, ita vt bella, caritasq; an-
 nonæ, reliquaq; infinita incōmoda exulent,
 feliciter proſpereq; ſuccedūt & adminiſtran-
 tur omnia. *Quam-*

Subditima Quamobrem subditi debita reuerentia, ti-
gistratum more & pietate sic magistratum suum obser-
suum hono uent & colant, quo ad ardentio rem curam
rare debet. Reip. adhibendam inflammetur. Porro cum
 prouinciæ alicui bonus & fidelis contingit
 princeps, nullo puncto temporis intermisso,
 populus pro eius conseruatione atque inco-
 lunitate apud Deum instare debet, vt ipsi ad
 communes vtilitates piè & pacificè conser-
 uandas, prauasq; hominum opiniones euel-
 lendas gratiam inspirare, & contra inimicos
 victoriam concedere dignetur.

CAPVT VII.
 ARGVMENTVM.

Magnij morat sæculi vulpecula laudes,
Quale ve rris amplius esse negat,
Quo maiora rudes homines mendacia fingunt,
Hoc meliora graui tempore dona ferunt.

AD hac tibi lectissima,
 Cum Bellino pulcherrimum

Reinike de *Regina nisi pectinem,*
 speculo & *Vitrumq; splendidissimum,*
 pectine mē *His quale nemo finibus*
 tiri incipit. *Vidit, Videbit, aut videt,*
Propter tuam clementiam,
Et singularem gloriam,
Virtutis & praconium.

Reinike be *Adhuc recordor scilicet,*
 neficia re- *Alto sepulta pectore*
 ginæ com- *Tot signa mansuetudinis*
 memorat. *In melocata perditum.*

*Tunang; tactum regio
Me subleuasti fulmine,
Regina formosissima,
De stirpe nata maxima,
Vt Rex mihi concesserit.*

*Vitamq; condonauerit.
Hoc ergo concinna animus
Speculi tibi munusculum:
Quod ex politum pumice
Ignotioris bestia
Ex osse fabricauerat
Leui stupendus artifex,
Id res ad vtilissimas
Accommodatur plurimas,
Nec non suam proxima
Odore complet omnia.
In osse miris fabulas
Coloribus distinxerat
Regumq; claras aurifex*

Speculi
pulchritu-
dinem figu-
ramq; Rei-
nike decla-
rat.

Fabulā Pa-
ridis specu-
lo inscul-
ptā Rein-
ike narrat,

Ima-

Imagines incluserat.

*In montis Ida Vallibus
 Vi pastor ille Dardanus,
 Obluta dona Palladis
 Iunonis & contemseris
 De&q; pomum Cypria
 Dans, iussit ipsam tollere,
 Duasq; forma vincere.
 Hanc quisq; norat optimè
 Leans in palatio
 Narrationem Reinikes.*

COMMENTARIA.

- I. Quod matrona honesto oriunda genere, quæ se laudabile gerit, omni laude fit dignissima, meritoq; apud omnes extollatur & prædicetur.
- II. Obserua & perpende historiam Paridis, quæ certè, si rectè exponatur, multa iucundissima & vtilissima lectu in se complectitur. De qua aliàs, cum per ocium licuerit.

CAPVT VIII.
 ARGVMENTVM.

*Historiam speculi Vulpes in imagine narrat,
 Quam varia sculptam fecerat arte faber.
 Fabula quàm nostrum mendax oblectat in auro
 Hunc referò vulgo qui placuisse soles.*

Reinike
 pergit de
 Ipeato
 mentiri.

NVnc explicabo latius
 Speculi decus pulcherrimi,
 Ornabat illud ignea
 Glaucus Berillus lampade,

Is omne quicquid accidit
In quinq; miliaribus
Mox rettulit spectantibus.
Hinc arboris carissimo
Ligno fuit circumdatus,

Multi quod auro praeferunt.
Hic res vetusti temporis
Cum vividis coloribus
Pictas licebat cernere.
Hic è vetustis erutam
Annalium scriptoribus
Dignam relatu fabulam,
Speculoq; sculptam dixerò.
Erat caballus invidus
Qui cursum certamine
Cerno volens contendere,
Cuidam Bubulco supplicat,
Aitq; pastor optime,
Parere si mihi voles,

Reinike al
terā Histo-
riā specule
in sculptā
recenset.

Vehiq;

Inuidia e- Vehiq; nostro tergo re,
 qui ceruo Tecum volabopro tinus
 velciratē In lustra sylua proxima,
 inuidentiſ Vbi queas pinguiſſimum
 Alis ſuperbum cornibus
 Tuis ſagittis ſigere,
 Humiq; ceruum fundere.
 Rumore lato geſtiens
 Exultat acri gaudio,
 Equoq; paſtor inſidet:
 Paſſu caballus alite
 Syluas opacas tranſuolat
 Ceruumq; pinguem conſpiciť.
 Quem dum laborat inſequi,
 Cerui fugacis ſegnius
 Alacritate vincitur.
 Nec non bubulcum ſtagitat
 Descendat ſit velociter.
 At ille laſſi murmure
 Nihil mouetur ſupplici:
 Nec abſtitit, celerrimum
 Quouſq; ceruum ſterneret.

COMMENTARIA.

I.
 Mēiri in- Cui mendacia dicere ſtudio eſt, is circun-
 ter dñ cum ſpectus erit, ne in abſurda nimis impingendo
 ingenioſū parum ſibi ipſi conſtet. Quamuis enim ho-
 tum peru mine mendace & periuro nihil de reſtabi-
 tile eſt. lius, tamen in tempore ingenioſa adhibere
 Tria men mendacia perutile multis fuiſſe experientia
 dccij gene cōprobauit: Tria autem ab Auguſtino ponit-
 ra. tur mendacij genera, pernicioſum, officioſum &

& iocosum. Pernitiosum genus mendacij id *Pernitio-*
 rectè dicitur, si non habeas quem decipias, ti- *sum genus*
 bi metiaris & remetipsum fallas. Ut Psalmi *mendacij*
 sta testatur: mentita est iniquitas sibi. Ab hoc *quod sit.*
 mendacio cauendum sacrae ubique scripturae
 monent: Sic Ambrosius inquit, caue te fratres
 mendacium, quia omnes qui ament menda-
 cium, fratres sunt Diaboli, qui est pater men-
 dacij, & per illud homicida. Interdum quidem *Quare in-*
 concessum est diabolo, Chrysofomo testan- *terdum dia-*
 te, vera proferre, sed non in alium finem quam *bolus vera*
 ut mendacium suum rara veritate commen- *dicat.*
 det. Hinc consequitur pessimum esse genus
 hominum qui mendacis student, & prae-
 cipue in doctrina religionis. Nam mendacium
 in religionis causa, una cum corpore interficit
 & animam. Secundum dicitur officiosum, *Secundum*
 quod ita intelligendum est, ut in gratiam ali- *mendacij*
 cuius amici liceat mendacium comminisci *genus offi-*
 & proferre. In mendacio autem qui esse po- *ciosum.*
 test officium, aut potest ne virtuti cum men-
 dacio commune aliquid esse? Saepè accidit ut
 alicuius fortunas, vitam, pudicitiam & simi-
 lia, commentitia narratione redimas, tum
 non proprie mentiri diceris, à proximi eni-
 corpore, vita, bonis & dignitate auertere in-
 commoda, veritatis adminiculum merito ex-
 istimabitur. Si verò ad secreta reuelanda quis
 alludat, non obesto quo minus officiosè ali-
 quid, quod utile sit Reipublicae aut Ecclesiae,
 nec ad falsitatem, sed ad veritatis custodiam
 pertineat, si id necessitas postulet, excogites.

R

Nam

Nam si fidelitatem in hac re, officioso huiusmodi commetero redimere opus sit, non mentieris. Is enim qui honestam causam habet ingeniosè aliquid excogitandi, quò magnum malum publicè aut priuarim auertat, & acimine suo insidiis inquirentium arcana elabatur, veteratorumq; tergiuersationes eludat, mentiri dicendus non est. Tertium mendacii

*Tertium
mendacii
genus ioco-
sum.*

genus iocosum appellatur. Quod in iocosis salibus, & ore, & sermonis consistit comitate. Quamuis autem in gratiam amicorum veteres Philosophi, nihil veritati detrahi voluerunt, ad quem modum & Cicero dixit. Nulla est peccati excusatio, si amici causa peccaueris. Quod & lex Christi testatur, cum dicit, sit sermo vester, est, est, non, non. Et iuxta Menand. versum. Omnis prudens & sapiens odit mendacium. Tamen non omnino reprehendenda aut abiicienda videtur *ὀυτραωδία*, nec velle eum Curius aliquis aut Heraclitus, hominem statuae simile perpetuo durum & tristem esse. Nam & maxi-

*Maximi est
viri iocis
delectati
fuerunt.*

mi viri, Julius Caesar, Augustus, Cicero, D. Hieronymus, vt naturam aliquando in magnis sollicitudinibus molestiisq; leuarent, ingeniumque licentius recrearent, iocis, leporis, & sermonis delectari sunt urbanitate. Comitas enim veritate tineta sapè ad leniendos

*Comitas
veritate
tineta mul-
tu prodest.*

horum dolores, aut ad placandos in ira multum prodest. Quamobrem qui in conuiuio honestis fabularum ex Poëtis, anigmatum & similia ex aliis scriptoribus recitatione

tant, dementissimi vocandi sunt. Sed haec tenus
de triplici mediocriorum genere dixisse sufficiat.

Ne, alicuius praeclarum aut artificiosum
opus cum vides statim aemulari aut imitari
nitaris, nam si ab eo quod exprimere coeperis,
deerraveris, inimicis ludibrio eris turpissi-
mo. Ergo quam quisque Spartam nactus fue-
rit, hanc exornet, id est, quamcumque provin-
ciam adeptus fuerit, huic se accommodet, &
pro eius dignitate se gerat.

II.
Id enim si-
miarum
proprium.

III. Quod is qui singulari quodam odio
inflammat in alterius detrimentum, curas,
molestias & labores suscipit, merito, si ipsi se-
cus quam expectarat, res eveniat, ab omnibus
despectui habendus & ludificandus sit.

Duplicem enim iure invidia habet merce.
Alteram, quod plerumque periculum, aut
dolos in proximum conflatus & excogitatus ces-
sando in caput auctoris recedit. Alteram, quod sibi
ipsi poena existit gravissima, & suo plus no-
cet, quam alterius corpori. Ut praeclare divi-
nus noster Vergilius in Epigrammate de Li-
nore ostendit.

*Lusor tubificum midis venenum
Intactis vorat ossibus medullas.*

CAPVT IX.

ARGVMENTVM.

*Historiam vulpes percenset iniqua secundam,
Picta super speculo qua radiante fuit.
Fallere, qui didicit, felicibus virtutibus auro,
Gratus est in terras quaslibet hospes abit.*

R 2 Q 17

QV in prater hanc & alteram
 Audite prisca temporis
 Rem, quam peritus artifex
 Speculo meo depinxerat.
 Asellus & plaustrarius,

Tertiã Reï-
 nike specu-
 lo suo depi-
 ctam enar-
 rathistoriã.
 Historia de
 Cane & A-
 ſſo.

Canisq; blandis diuiti
 Inſeruebant ruſtico;
 Heri catellus gratiam
 Adeptus optatiſſimam,
 In omnibus conuiujs
 Sedebat, atq; piſcium
 Et portiones carnum
 Certas habebat omnium.
 Heruſq; dilectiſſimum
 Velut tenellum filium,
 Nunc in ſinu reconditum
 Fonebat, & molliſſimo
 Dormire ſecum lectulo
 Ferebat, atq; ludere.

Asel.

*Afellus hoc intelligens
Semille diris deuouet,
Vocatq; detestabilem.*

*Heu, inquit, ignauissimus
Nouus herum fallacijs,
Gnathonicisq; moribus
Cur palpitare nescio?
Quapropter ipsi blandiar.
Canisq; mores induam:
Heriq; verbis lenibus
Sic aucupabor gratiam,
Pati labores asperos
Ne cogar omni tempore.*

*Afellus ei go tardior
Rudens a gressu murmure
Herum, Velut licentius
Canis solebat proxima
Inuadit atq; suscipit,
Et ore lambit sordido.
Herus pauescit illico,
Et in fugam conuertitur.*

*Mox seruulorum clanculum
Armata turba fustibus
Accurrit, Et grauisimo
Pulsans afellum verberare
Ad vsq; mortem percutit
Grauiq; claudit carcere.*

*Afina inui-
dia.*

*Tales afina
hodie innum-
erabiles
inueniun-
tur.*

COMMENTARIA.

Ut in sua quisq; quam à Deo accepit, per-
maneat uocatione, nulliq; suam sortem, licet *sua mane-*
longè splendidiorē inuideat: ad vnum enim *re debet vo-*
catione.

R 3 ean.

eandemq; vitæ non sumus creati conditionē.
Et secundum Tetrastichon nostrum patet.

Quod si diuitias cuncti teneamus optimas,

Simus & æquali conditione pares,

Hinc omnes mensa simul assideamus in una,

Quæso quis in mensam ferula ferre velit?

Oportet in huius fragilis & arumnosæ vitæ miseria alterum alteri inferuire, certumq; personarum delectum atq; discrimen existere. Quapropter in suo quisq; obduret statu, nec indecore tentet artificio, cuius est imperitus, & à quo natura eius abhorret: vt multi inueniuntur, qui se omnibus humanis absolutissimos credunt esse dotibus, nec ullis officiiis aut magistratibus gerendis inutiles, in omnium cōmercio Principum dignissimos arbitratur, Ad quæ vbi deuenerint non aliter atque asini ad lyras capessendas idonei inueniuntur.

CAPVT X.

ARGVMENTVM.

Turpis adhuc alio rem Vulpes tempore gesta,

Quæ fuit in speculi margine sculpta, refert.

Verbaq; de prisca ne semper inania fingat,

Ipsa sui memorat dedecus omne patris.

Reinike
quartâ regi
de speculo
recenset hi
storiam.

Rex quaeso clementissime,

Nefortè mente concipis

Nunc insolens fastidium,

Quod in uis ambagibus

Verbisq; longioribus

Orationis sumur.

Nam

Nam prater hac qua diximus,
 Calata facta plurima
 Speculo fuere, qualiter
 Catus parente cum meo
 Sit orbis in longissimi

Profectus Urbes exteras,
 Nam pactionem fecerant,
 Fortuna sine lubrica
 Noceret, aut successibus
 Iuuaret ambos prosperis,
 Labore & velle mutuo
 Id ferre concordissime.

Sed accidit dum pinguis
 In rure quarunt pabula,
 Auctus molossis acribus
 Venator audax aduolat.

Tum felus inquit heu mihi
 In rebus his arctissimis
 Quis nunc queat succurrere?
 Pater nihil perterritus,

Se gloriatur machinis
 Et esse plenum fraudibus,
 Respondet illi muriceps,
 Nil præter vnicum mihi
 Dolum relinqui sentio,
 In culmen huius arboris
 Velocius conscendere.

At vix parens euadere
 Canum minas grauissimas
 Valebat insequentium,
 Quousq; sese turpiter
 Atris cavernis abdidit,
 Opes vbi reconditas
 Omnes habebat clanculum,
 Quas & molossis fortibus,
 Malisq; venatoribus
 AElurus audax prodidit.

COMMENTARIA.

- I. Ne te in potestatem alterius, aut vllam societatem vinculo arctiori, in re minus honesta, constringi & obligari patiaris. Qui enim ad id animum induxit, vt clãdestinis cuiquam noceat insidiis, nec ei, cum quo societatem iniit, fidem seruabit. Et quamuis se omnibus religionis obstrinxerit votis, necessitate urgente fugit, suisque, quam maximè potest, rebus consulit atq; prospicit.

II. *Gloriari de seipso non decet.* Ne nimis insolenter de tuis glorieris virtutibus, aut efferaris scientia, nam cum res factis declaranda est, caue ne confusus,

Lene

*Lene velut rapido liquefit sub sole butyrum,
Aut solet admoto cera perire rogo.*
erubescas & despectui habearis, apudque omnes male audias. Quemadmodum & hinc de suis vulpes gloriosè loquitur artibus. Quibus cum uti debebat, inops expersq; consilij quidnam in primis aggredere, vix in spelunca feruatur proxima. Sic multi hodie de pinguioris ingenij, tanquam sapientissimi Salomonis industria essent præditi, caput prædicant & cristas attollunt, assidente interim aliquo qui tacet suamque occultat intelligentiam, quem tamen si glorioso illi, aut iactatori, ingenij dotibus cõferas: ne manus quidem digito correspondeat, sed in auricularis minimo ungui plus salis, quàm alter in vasto crassoq; habet corpore.

CAPVT XI.

ARGVMENTVM.

*Ore recenset adhuc aliam vulpecula fallax
Historicis artibus. Cuper orbe fuit.
Scilicet in interdum decet assentire loquenti,
Fabula si quis verus, si qua iocosa placet.*

Quin est stupenda, qua loquar,
Speculo peritus sculpsit.

Calator hoc dolauerat.

Ut scilicet deformius

Equi cadaver mortui,

Lupus vorax inuenerit.

At ossa diligentius

Proiecta cum corroderet,

Reinike
quintã regni
de speculo
suo recenset
historiã

R § Incas

*Incautus ingens deuorat
Os, quod &ia tenerrimi
Hæreat arcta gutturis.
Hinc is dolores maximos
Molestiasq; perferens,*

Historia de
Lupo &
Grue expli-
catur.

*Promissiones omnibus
Medicis facit fidelibus.
Sifortè quisquæ tibi
Eum leuare alterius,
Hinc velle se pecunias
Remunerari maximas.
Sed ecce cum iam nemine
Habere posset proximam
Gruem salutans inuocat
Rubro decoram pileo.*

*O Doctor, inquit, maxime
Feras opem misererrimo,
Digno laborem munere
Pensabo, tu nil ambigas.*

*His capta Grus fallacijs
 Os exhianti gutture
 Lupi potenter eripit.
 Cu: postulanti pramium,
 Lupus quid, inquit, perfida
 Reposcis à me pramij?
 Qui dente te discerpere,
 Et colla duris mor sibus
 Mihi molesta frangere
 Cum quiverim, miserima
 Donasse vitam nil putas?
 At non tibi suffecerit
 Mei fauoris gratia,
 Quod te ream dimisimus,
 Nec ore deuorauimus:
 Cum penè nostra rumperes
 Et vulnerares guttura?
 Hoc omnium stipendium
 Est ritè seruientium.*

*Hæc cuncta quæ narrauimus
 Speculo fuere lucido
 Calata miris artibus.
 Quod ipse, tanquam nobilis
 Indignus isto munere,
 Regina vobis miseram*

*Sed tam latronem perfidum
 Non credidissim Bellinum,
 Quem laude summa præditum,
 Et rebar integerrimum
 Vel omnium mortalium.*

*Spero tamen gratissima
 Dies quod olim deteget,*

Lupus be-
 ne merita
 grui, pmi-
 sam abne-
 gat merce-
 dem.

Fidelis ser-
 uus semper
 asinus est.

Quis latro crudelissimus
 Vitale lumen optimo
 Ademerit lepusculo,
 Aut fur rapaci dextera
 Gemmas meas subduxerit.
 Cruenta facta scilicet
 Sicariorum turpium,
 Vel vna formidabilis
 Dies reuelat omnia.

COMMENTARIA.

I. Ut in honore fidelem habeas medicum, &
Fidelisme. Deo enim tuum in commodum incolumita-
dicus hono temq; creatus est. Quamobrem nemo mor-
re est di- talium medicinam aspernari aut contemnere
gnissimus. debet, multis enim laborantibus succurrit,
 agris medetur, affictos excitat, vt fugientem
 nonnullis persepe sistat vitam & valetudinem
 recuperet. Quamuis enim vulgus vocifere-
 rur, quid ad me medici curatio? si mori edum
 est, moriar: sin viuendum, voluntas diuina fa-
 cile medicinam meo applicabit morbo: Vult
 nihilominus certè Deus vt intermediis suis
 fruamur, & cum gratiarum actione vtamur.
Deum ten- Id enim Deum esset tentare, si lecto decum-
rare, quid beres, & ieiunio te continuo conficeres, expe-
siz, explicat ctans quousq; angelus è coelo descenderet, &
 aegroto tibi apportaret pharmacum: Postha-
 bitis interim omnibus mediis, quæ ad vitæ
 necessitatem & sustentationem corporis cre-
 asset. Deus enim non ad cuiusq; voluntatem
 libidinemq; sua commutabit opera.

Quod

Quod iam sæpe inculcatum est, ne illi quem quem semel fallacem aut peruersum expertus es, nimium confidas: præsertim si in ipsius potestate relictum sit, ut tibi nocere possit: id qui secus agit dignus est qui decipiatur, & despectui multis exponatur.

II.

De vitio ingratitude hinc monemur, de quo superius diffusius & copiosius diximus.

III.

Ne medico solutionem in longinquum differas tempus. Si enim illi qui infirmissime valetudini diligentissime inseruit, precium in hibes, & pro opera tibi locata mercedem protrakis, inconsideratissimus dementissimusque homo appellandus es, qui discrimen inter incolumitatem vitæ, imbecillitatemque corporis humani non agnoscis.

IIII.

Medico si deli libera liter est sol uendum.

Quod verissimum hoc sit prouerbiū, quo affirmatur, nullum à Deo homicidium diu occultatum aut impunitum prætermitti. Experientia enim iam edocuit eos, qui homicidij rei essent, & per annos aliquot factum cellarent, potius quam flagitium omnino delitesceret, aut casu aliquo, aut importunitate, aut ebrietatis tormēto compulsos sua in vulgus disseminasse maleficia, & ante omnium oculos posita denudasse.

V.

Nullū diu occultari potest homicidium.

CAPVT XII.

ARGVMENTVM.

*Enumerat benefacta sui Vulpecula patris,
Qualia contulerit plurima Regis auo.*

/ R 7 Signa

*Signa vetustatis licet afferat omnia Vulpes,
Illa recordari Rex tamen acta nequit.*

Reinike of-
ficia patris
sui, in Re-
gis paren-
tem colla-
ta comme-
morat.

Reinike pa-
rens Medi-
cus excel-
lentissimus
fuit.

Non miror altis regibus
Quod mira vobis accidunt.
Et multa saepe desidi
Obliuioni traditis.
Illius infelicio
Imago nunquid temporis
Subit tibi grauiissimi,
Cum peste vester corporis
Correctus in sanabili
Parens thoro decumberet,
Nec inueniret quempiam,
Cruenta qui salubribus
Sanaret herbis vulnera,
Quousq; nempe literas
Meo parenti mitteret,
Qui mille perfectissime
Artes medendi nouerat.

Fluo

Huic passiones maximas
 Is explicabat pectoris,
 Salubre miscens pharmacum
 Parens meum fideliter
 Hoc consulebat languido.
 Lupi iecur pinguisimi
 Septennis herbis quattuor
 Ut denoraret additis.

Lepus quod è vestigio
 Ferociens audierat.
 Annosq; sese comprobat
 Vix esse natum quattuor.

Parens cachino diffluit,
 Lupiq; lamentabilis
 Nihil mouetur questibus,
 An natus inquit quattuor
 Annosve septem vixeris,
 Patebit omne protinus
 Iecur tuum cum videro.

Vocatur ergo carnifer,
 Lupoq; pellem detrahit,
 Epasq; Regi porrigit,
 At ille collum denorat,
 Et conualescit illico,
 Seruisq; mandat omnibus,
 Doctoris ut clarissimi
 Meum parentem nobili
 Dignentur omnes nomine,
 Quod ut tamen praeclarus
 Foretq; circumspectus:
 Hac posset atq; ponderis
 Habere plus auctoritas,

Reinikes
 parens in-
 signia Do-
 ctoratus à
 Rege impe-
 trat.

Dono-

Donabat ipse pileum
 Colore tinctum purpura,
 Monile diues in super
 Auro resurgens textili,
 Plenumq; gemmis annulam.
 Apparet at nunc Veritas,
 Et eminet conspectus:
 Quid ista secum tempora
 Periculosa conferant.

Reinike se
 propter be-
 neficia pa-
 rentis sui à
 rege nihil
 a mari de-
 clarat.

Parentis ex industria
 Nec hactenus percepimus
 Vel omnium vilissimos
 In arce fructus regia.
 At summanempe gloria
 Honoris & fastigia,
 Mei relictis omnibus
 Locantur aduersarij.
 Nihil valet prudentia,
 Vel artium scientia
 Praeclara liberalium,
 Amore lucri quilibet
 Sed quastuoso ducitur.
 At forte si quis barbarus
 Onus potentis nobilis
 In Caesaris palatio
 Illiteratus accipit:
 Is est molestus omnibus:
 Nec, ante tempus per breue
 Qualis fuisset, cogitat.
 Tantumq; lucro sordido
 Incumbit, & pecunijs.
 Hac Rex stupende singula

*Speculo figuris aureis
Insculpta nisi Bellinura
Tibi per impiissimum.
Quòd fata si concederent
Hac comparare maximo
Vita vel in periculo.*

COMMENTARIA.

Certum est Principes & Reip. gubernatores quotidie molestis operosisq; implicari negotiis, ita ut omnia recordari aut omnium meminisse diuinum potius quam humanum sit. Vnde mirum non est, si actio aut causa nonnunquam differatur, aut in longinquum procrastinetur tempus. Cuius rei idcirco hinc mentionem facere libuit, ne quis in aulis, cum tardius expeditur, propterea principibus indignari aut succensere velit. Debent tamen & illi suo officio satisfacere, ne quenquam temere causam eius de die in diem protrahendo vexare, sed omnibus iustitiam, ut decet, administrare.

Ne quicquam quantum ad morbum spectat, non aliter quam reus aduocato suo causam capitalem agenti omnes defectus aperit, medicum tuum calare velis. Id qui facere negligit, medico, quicquid in ea re detrimenti accipit, imputare sine iniuria non potest.

Notatur hic imperiti & illiterati Medici, qui consuetudinem ægrotantis, aut naturam corporis non cognoscunt, imò ubi casu leuissimum aliquem curarunt morbum; confestim

I.

Principum ardua operaq; negotia.

II.

Medico nihil quod ad morbum spectat calandum.

III.

Medico malo nihil per silentium.

stim

stim sine omni iudicio grauiorib. morbis periculosas curationes & ancipites adhibere volūt, à talibus abſtineat, & nullo modo vir bonus ſe curari ſinat. Nā & modico grauius ægrotantes ſanare aut ingraueſcentem ratione prouidere morbum difficile eſt: præſertim ſi cū talibus ipſi res ſit, qui iudicio minus pollētes, ſuas paſſiones animiq; affectiones expromere neſciunt, & doloris impatientes phar-
maca omnia potationeſq; reſpuunt.

IIII.
*Nihil Vita
pretioſius.*

Quod medico fido & perito pro labore nihil detrahendum liberaliterq; merces ſolueda ſit, nihil enim charius aut precioſius vita exiſtit, & bona valetudo omnes mundi antecellit diuitias.

V.
*Auari ho-
mines ad
Magiſtra-
tū euchen-
di nō ſunt.*

Ne quis de prouidētia, honore, diuitiis aut amplitudine parentis ſui tantum ſibi perſuadeat, vt in ea conſiſus in quoduis flagitiū rueret, & omnia ad voluntatem ſuam agere velit. Omnes potius ita beneficiis demereri ſtudeat, vt & poſteris liberos ſuos commendatiſſimos & chariſſimos relinquat.

VI.

Ne principes ſordidos iſtos, tenaces & auaros homines ad publica eleuēt aut promoveant officia. Non enim Domino ipſi ſolum iniuria ſit, cū fortunæ facultateſq; eius inſidioſè ſubtrahunt & compilāt, verū etiam ſubditos miſerè affligūt, excoriant & deglubunt. Vnde populus indignè in odium principis dominiq; ſui deuotionem inflammatur & concionatur. Quod in primis magiſtratui ſummoperè cauendum eſt.

Quam

Quàm nimis verum sit, hoc nostro ingratissimo seculo, lucro & pecuniæ virtutes, omnesq; præclaras artium postponi scientias, ita ut benè exclamare cū Tibullo nostro liceat:

Heu malè nunc artes miseras hæc secula trahant,

Iam tener assuevit munera ferre puer.

Aut cum Horatio qui dicit:

Ociues ciues querenda pecuniæ primam,

Virtus post nummos.

At nos cum Lotichio nostro potius hunc in modum dicamus:

*Ab pereat quisquis præfert virtutibus aurum,
Ingenium cunctas nobile vincit opa.*

Verùm miserabilè plerunq; isti bonarum artium & virtutis contemptores habent exitū. Quotidiana autem nobis ob oculos quia versantur exempla: res testimoniis prolixioribus non eget. Multi indies opulenti mercatores breui tempore questuosissima emendi & vendendi sic emergunt mercatura, ut

Iam tum tacturos sidera summa putes.

At demum cū iam amplius cadere non posse, atq; omni ex parte beatissimi omnino iudicantur: repente tandem tam ignominiosè & turpiter lapsi præcipitantur, ut eos

Iam iam tacturos Tartara nigra putes.

Quòd is qui ex humili aliquo genere aut obscuritate hominū in altum extollitur, animo se nimium efferre aut intumescere non debeat.

VIII

Deus enim eum, quem in altitudinem gloriæ

aut

aut fortunæ extulit, rursus de statu honorifico derurbare, & cum dedecore sic vt omnibus sit ludibrio, deiicere potest. Quamobrem quisq; secū diligenter animo perpendat, quid fuerit, sit, aut fieri possit: semper memor, quàm varia volubilisq; fortunæ rota, huiusq; vniuersæ humanæ vitæ fluctuosa existat commutatio, se erga omnes benignum, affabilem & tractabilem exhibeat. Vnde non illepide Poëta hortatur:

*Fortunam reuerenter habe, quicumq; repente
Dives ab exili progrediere loco.*

IX.

Licet quidem & fas est, vt proximus quisque sibi ipse sit, eaq; potissimum quæ ad suū faciunt commodum, requirat: tamen semper æquitatem & excellentissimam ante oculos habeat iustitiæ virtutem. Salomone enim nostro teste:

*Parua viri dominū metuētis iugera præstant
His, sunt iniusta qua bona parta manu.*

Is igitur qui honorem, fauorem populi, splendorem, immortalesq; consequi laborat gratias: his duobus potissimum iustitiæ innitatur fundamentis. Quorum primum est, vt ne cui noceatur, deinde vt cōmuni vtilitati magis, quam priuatæ inseruiatur.

Duo iustitiæ fundamenta.

CAPVT XIII.

ARGVMENTVM.

*Exprobrat hic Vulpes ipsi benefacta leoni,
Inuidiamq; lupo comparat inde grauem.*

Hoc

Hoc opus est labor est mendacia fingere sanis
Hostibus ut noceas, subueniasq; tibi.

Rex in superbarum
Profuturo talia:
Vt fas tuam vulpecula
Percepimus sententiam.
Verum quod ad praconium
Tui parentis attinet,
Id ante non audieram,
Eiusq; de virtutibus
Nihil recordor amplius.
Quin fors an ante seculum,
Qua tu renarras plurima,
Hac contigisse credimus.

Sed de tui vilissima
Opinione nominis,
Et fraude detestabili
Nimis recordor plurima.
Et constat omni seculo
Meaq; vitæ tempore
Vulpecularum plurimas
Fuisse semper machinas,
Nec quempiam mortalium
De dignitate Reinikes
Vel mentionem candidam
Fecisse, vel praconio
Hanc extulisse nobili.

At forte vulgi mobilis
Si fallimur mendacio,
Innoxiusq; pessimis
Iniurijs offenderis
Id iure detestabilem

Rex de pa-
rente Rei-
nikes nihil
recordari
potest.

Rex de i-
psius Reini-
kes mali-
tia innata-
que nequi-
tia sibi plu-
rimum cõ-
stare affir-
mat.

Rex dicit
Reinikẽ a
nullomor-
talium lau-
dari.

Certe

Cerietibi molestiam,
Et mentis agritudinem
Afflictioris adferat.

Hac audiens Sulpecula
Paulò dolebat acrimus:

Reinike di
gnitatē no
minis sui
defendit.

At dignitatem nominis
Tuetur ore taliter:
Atque, formidabilis
Rex, miror hoc licentius
De me quis ausit spargere.
Nullaq; me quod dixeris
Vita diebus omnibus,
Fuisse laude prae ditum.

Num tempus illud excidit?
Nec amplius recogitas
In te locatam gratiam,
Munusque, nunquid immemor
Benignitatis es mea?

Reinike
facta sua in
regem ex-
plicat.

Scis ante menses quindecim
(Sed absit exprobratio)
Cum fortis Isengrinus
Mecum colono diuiti
Suem dolis exceperat.
In pascuis improvidi
Deinde quam maestanimus.
Ut vestra forte dignitas
(Recordor) interuenerit,
Grauique de ieiunio,
Laboribusq; conquerens,
Pro maxima pecunia
Frustrum rogavit filius,
Avarus Isengrinus,

Non illa, dicit, vendimus
 Multo laboris improbi
 Sudore que parauimus,
 Huiusmodiq; plurima
 Is obstrepebat murmurans:

Tunc ipse lenioribus
 Verbis lupum demulceo,
 Et flagitans humillimè
 Vxore cum dulcissima
 Terreddo voti compotem.

Et diligenter sciscitor
 Quis partiat feracula:
 Iubetur Isengrinus.

Is sed triumphans gaudio
 Suoq; more diuidens,
 Tibi, tuæq; tertiam
 Dat portionem coniugi,
 Aures suillas & secur
 Mihi relinquit, cetera
 Sibi re seruat omnia.

At cum tuas absumperas,
 Rex magne, portuunculas,
 Illis nec indignissimam
 Adhuc famem sedaueras:
 Nunquam lupus voracior
 Volebat hoc aduertere:
 Sed ut proteruus belluo
 Is deuorabat omnia:

Quapropter ipsum calcibus,
 Pugnisq; penè pessimis,
 Et conscidisses vnguibus,
 Ni clanculum se subtrahens,

Inuidiã re-
 gisq; odiũ
 Isengrino
 conflat Rei-
 nike.

Isengrinij
 in distribu-
 endis fer-
 aculis ini-
 guiras.

Lupi vora-
 cissimi no-
 tatur aua-
 ritia.

Bons.

Non

Ifengrini-
us à rege
mulctatur.

Boniq; pugnam consulens,
In montium confinia
Fugam dedisset vtilem.
Quem tu vocabas denuò,
Et edocebas, qualibus
Deberet vti moribus:
Si regis in conuiuio,
Vel assideret principis.
Post imperabat regia
Nobis duobus dignitas,
Ex rure plura fercula
Vt promeremus proximo.

Reinikes
obediētia.

Statimq; iussis moriger
Obediebam sedulo.
Ibamus ergo rustici
Ad diuitis præsepia:
Vitulumq; sobis attuli
Primis minacem cornibus.
Tunc euehebas laudibus,
Et prædicabas Reiniken:

Reinike o-
lim regi
charissi-
mus.

Eratq; solus Reinike
S. itelles acceptissimus.
Tunc imperabas Reinike
Partire tu charissime,
Reinike ar-
tificiosè & fortuna quicquid obtulit,
iuste parti-
tur fercula Partem tibi mox alteram
Impartiebar integram,
Tu a secundam coniuge
Hinc obtuli, superflua,
Ut sunt lien, cor & iecur,
Tuis reliqui filijs:
Fibras, caputq; spumiger

Forabat

Vorabat Isengrinus:
 Pedes mihi vilissimos
 Velut tenebam seruuulus.
 Iam tu rogabas protinus,
 Quis me magister optimis
 His imbuisset artibus,
 Quod separarem singulas
 Belleq; partes scinderem.
 Id plaga me, respondeo,
 Docebat Isengrinus.
 Rex magne nunc considera
 Benignitatem Reinikes
 Meamq; gratitudinem.
 Nam quicquid aut parauimus
 Aut indies laboribus
 Adhuc parere possumus:
 Vobis lubenter offeram.
 Sed metamen licentius
 Laudare nolo, proprium
 Cum sordeat preconium.
 Perpende Vulpis scilicet
 Partitionem Reinikes,
 Lupiq; portunculas.
 Et illico videbitur,
 Quisnam vocandus integer,
 Tibiq; sit fidelior.
 Sed laudis ad fastigium
 Euectus Isengrinus,
 Praefectus est in omnibus,
 Nihil tamen regalibus
 Inseruit ipse commodis,
 Sed helluatur improbe

Reinike
 suam regi
 promittit
 operam,

Reinike se
 ipsum lau-
 dare non
 vult.

Isengrinij
flagitia re-
censet Rei-
nike.

Et impudenter omnia
Perdit, profundit, decoquit,
Et quicquid aut deliberat,
Aut cum Brunone conficit,
Id sicut ex oraculo,
Lapsum ve cedat a there
Tuis probatur auribus.

Reinike
miserè ubi-
que conte-
mnitur.

Sed nullus audit simplicem
Orationem Reinikes,
Non Rex negabo maxime,
Quod multa de me perfids
Querantur aduersarij,
Sed ibo nunc audentius
Aduersa contra spicula:
Malisq; nolo cedere.

In arce si quis aulicos
Versatur inter nobiles,
Qui veritate prae ditus
Suas querelas firmiter
Probare norit testibus,
Aut copiam pecuniae,
Is corpus aut oppignoret,
Si & ana sit conquestio,
Mecum pacisci quod velit,
In vniuersa curia
Sed cernotalem neminem.

COMMENTARIA.

1.
Semel ma-
lus, semper
presumi-
tur malus.

Cum semel de aliquo sinistra increbuerit
fama, aut rumor improbus dissipatus fuerit,
illi propter speciem quandam probitatis aut
virtutis fucosam ymbra ne facile vnquam
credi.